

LAPPEENRANTA - VILLMANSTRAND

Kaupunkiarkeologinen inventointi

Teemu Mökkönen 2003

Museovirasto
Rakennushistorian osasto

Teemu Mökkönen

**Lappeenranta – Villmanstrand.
Kaupunkiarkeologinen inventointi**

Vaasa- ja suurvalta-ajan kaupunkiarkeologinen inventointiprojekti.

**Museovirasto
Rakennushistorian osasto**

2003

Kantakartta ja johtokartat © Lappeenrannan kaupunki,
Tekninen toimiala, Kiinteistö- ja mittausosasto
Valokuvat © Museovirasto

URN:NBN:fi-fe20031904

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Kohde:	Lappeenranta, nykyinen linnoituksen alue
Kuntanro:	405
Tutkimus:	Vaasa- ja suurvalta-ajan kaupunkiarkeologinen inventointiprojekti
Ajoitus:	Linnoituksen länsirannalla on vanha viipurilaisten markkinapaikka, josta ensimmäiset kirjalliset tiedot ovat vuodelta 1542. Ensimmäinen kirkko (Pyhän Laurin kirkko) rakennettiin myöhemmän linnoitusalueen eteläosaan 1500-luvun jälkipuoliskolla. Lappeenrannalla oli kaupunkioikeudet vuosina 1652-1683. Markkinapaikka oli 1600-luvulla Viipurin ja 1720-1730-luvuilla Haminan valtapiirissä. Linnoitustyöt aloitettiin 1720-luvulla.
Peruskartta:	3134 07
Tutkimuslaitos:	Museovirasto rakennushistorian osasto
Kenttätöönjohtaja:	Teemu Mökkönen (FM)
Yhteistyötaho:	Etelä-Karjalan museo
Kenttätöaika:	12.-15.5. 2003
Tutkitun alueen laajuus:	28,98 hehtaaria
Tutkimuksen kustantaja:	Museovirasto rakennushistorian osasto
Mustavalkonegatiivit:	MV:RHOA 125373: 1-46

Aikaisemmat historiallista aikaa koskevat kaupunkiarkeologiset tutkimukset:

Tutkimus	Johtaja	Vuosi	Raportin nimi	Nykyinen alue	Tutkimuslaitos	Alkuperäinen raportti	Huom.
1969	Laaksonen	1969	ei raporttia, ainoastaan kartta "Lappeenranta. Vanhakaupunki. Kirkon kaivauks v. 1969 V. Laaksonen. Piirsi V. Laine."	Vanhan kirkon alue, Ratsuväkimuseon NW-puolen makasiinien väliin jäävä alue	Etelä-Karjalan museo?	kartta signum 405.2.4. MV:RHOA	
1985	Laaksonen, Lasse & Immonen, Olli	1985	Lappeenrannan linnoitus. Arkeologinen tutkimuskäyväus kevätkaudella 1985 ja talteen otetun näyteaineiston käsittely.		Museoviraston rakennushistorian osasto (MV:RHO) ja Etelä-Karjalan museo	Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto (MV:RHOA)	
1985	Laaksonen, Lasse & Immonen, Olli	1985	Lappeenrannan linnoitus. Arkeologinen tutkimuskäyväus syyskaudella 1985. Raportti kenttätöövaiheen ja alustavien jälkitöiden päättyessä.		MV:RHO ja Etelä-Karjalan museo	MV:RHOA	
1985-1986	Laaksonen, Lasse & Immonen, Olli	1986	Lappeenrannan linnoitus. Arkeologinen tutkimuskäyväus vuosina 1985 ja 1986. Raportti kaivaustöiden päättyessä.		MV:RHO ja Etelä-Karjalan museo	MV:RHOA	
1988	Laaksonen, Lasse & Tynkkynen, Liisa	1989	Lappeenranta - Linnoitus. Ruotsinvallan aikaisen markkinarannan tutkimus kesällä		MV:RHO	MV:RHOA	
2000	Kiiveri-Hakkarainen, Kaija	2000	Raportti Rakuunanmäen luulöydöistä		Etelä-Karjalan museo	MV:RHOA	
2000	Niukkanen, Marianna	2000	Lappeenranta. Linnoitus. Ihmisluiden talteenottovallien esiinkaivutyömaalla. Kertomus virkamatkasta 5.9.2000.		MV:RHO	MV:RHOA	
2000	Auli Tourunen	2000	Lappeenrannan linnoitus. Osteologinen raportti 17.9.2000.		MV:RHO	MV:RHOA	Liittyy matkakerptomukseen Niukkanen 2000
2002	Sini Annala	2003	Lappeenrannan linnoituksen länsirinne. Tutkimusraportti 9.10.-29.10.2002.		MV:RHO	MV:RHOA	

Kirjallisuus:

- Antikainen, Jyrki – Herranen, Timo – Hoffman, Kai & Toivanen, Pekka 1988:** *Lappeenrannan kaupungin historia 1917-1966. Ensimmäinen ja toinen nide.* Jyväskylä.
- Castrén, Liisa 1957:** *Lappeenrannan kaupungin historia 1812-1918.* Lappeenranta.
- Gyldén, Claes Wilhelm 1984:** *C.W. Gyldénin kaupunkikartat 1:3200 – 1:10000 vuosilta 1837-1843 Näköispainoksina..* Helsinki.
- Immonen, Olli 1992:** *Lappeenrannan varuskuntahistoria.* Lappeenranta.
- Jalkanen, K.J. 1913:** *Lappeenrannan kaupungin historia 1649-1741.* Jyväskylä.
- Kiiveri-Hakkarainen, K., Laamanen, M., Metso, P., Penttilä, R., Rasilainen, M., Rinno, S., Timonen, H., Turunen, P. & Vatanen, J. 1999:** *Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999.* Lappeenranta.
- Knapas, Rainer 1976:** Lappeenrannan linnoitus: rakennushistoria ja säilyneet rakennukset. Alustava selvitys. *Etelä-Karjalan museon julkaisut N:o 1.* Lappeenranta.
- Kostet, Juhani 1995:** Cartographia urbium Finnicarum. suomen kaupunkien kaupunkikartografia 1600-luvulla ja 1700-luvun alussa. *Monumenta Cartographica Septentrionalia 1.* Rovaniemi. *Kymenlaakson rakennuskulttuuri. Kymenlaakson seutukaavaliiton julkaisu A:26.* Kotka 1992.
- Laskovski, F. 1858-1865:** *Materialy dlja istorii inzenergono iskusstvo rossii I-III.* Sankt Petersburg.
- Lievonen, Timo 1987:** *Etelä-Karjalan rakennuskulttuuri. Etelä-Karjalan seutukaavaliiton julkaisu 1987:4.* Lappeenranta.
- Lilius, Henrik 1967:** *Der Pekkatori in Raahé. Studien über einen eckverschloaaenen Platz und seine Gebäudetypen. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja (SMYA) 65.* Helsinki.
- Lilius, Henrik 1981:** Kaupunkirakentaminen 1617-1856. *Suomen kaupunkilaitoksen historia I. Keskiajalta 1870-luvulle.* Vantaa. 303-383.
- Lilius, Henrik 1985:** *Suomalainen puukaupunki.* Tønder.
- Lilius, Henrik 1988:** Kaupunkirakennustaide Suurvalta-ajalla. *Ars. Suomen taide 2.* Keuruu. 48-87.
- Murto, T.G. 1949:** *Lappeenranta 300 vuotta kaupunkina.* Lappeenranta.
- Putkonen, Lauri 1977:** *Lappeenranta. Kulttuurihistoriallisesti merkittävät rakennukset ja alueet. Etelä-Karjalan museon julkaisut N:o 3.* Lappeenranta.
- Ranta, Raimo 1978:** *Lappeenrannan kaupungin historia 2: 1743-1811.* Lappeenranta.
- Ranta, Raimo 1980:** *Lappeenrannan kaupungin historia 3: 1743-1811.* Lappeenranta.
- Talaskivi, Soini 1988:** *Hattujen sodan tausat ja alkuvaiheet sekä Lappeenrannan taistelu.* Lappeenranta.
- Toivanen, Pekka 1979:** *Lappeenrannan kaupungin historia 1: 1649-1743.* Lappeenranta.
- Toivanen, Pekka 1980:** *Kaakkoisraja ja sen linnoitukset. Etelä-Karjalan museo. Julkaisusarja 7.* Lappeenranta.
- Vuorinen, Aimo 2001:** *Lappeenrannan kirkot. Entisten ja nykyisten kirkkojen vaiheita Kauskilasta Sammonlahteen.* Lappeenranta.
- Vuorinen, A., Hikipää, A., Lahikainen, K., Rasmussen, M.-L. & Vuori, E. (Toim.) 1991:** *Lappeenrannan vanha linnoitus. Itää ja länttä vastaan.* Lappeenranta.

Ylönen, Aulikki 1976: *Lappeen kihlakunnan historia 1. 1620-luvulle.* Lappeenranta.

Julkaisemattomat raportit ja muut arkistolähteet: (kaivauskertomukset alussa omana taulukkonaan)

Arkkitehtitoimisto Koskinen & Schalin 2000: *Lappeenrannan linnoitus, läntiset ja koilliset linnoituslaitteet. Rsetaurointityö. Linnoituslaitteiden paikannuskaivaukset. Työtapaselostus 15.05.2000.*
Cleve, Nils 1946: *Lappeenrannan linnoitukset. Kertomus virkamatkasta 26.6.1946.* Museovirasto, historian osaston topografinen arkisto.

Koskinen, Keijo 1975: *Lappeenrannan linnoitus. Käyttösuunnitelma.* Diplomityö. Kopio MV:RHOA.
Lappeenrannan Linnoituksen suunnittelu- ja entistämistoimikunnan esitys 03.10.1978. Museovirasto, rakennushistorian osaston arkisto (MV:RHOA).

Kähtävä-Marttinen, Minna 2001: *Henkilökuntasisäännön rakentaminen taidemuseolle.* Raporttiluonnos. Saatu kopio Jukka Luodolta, Etelä-Karjalan maakuntamuseolta.

Nordberg, Henri 1972: *Lappeenranta Kristiinankatu 1972. Kaivanto jäte- ja sadevesiputkistoa varten välillä aukio-portti.* Leikkausten dokumentointi ja raportointi. MV:RHOA.

www-lähteet:

Eiskonen, S. & Löppönen, J.: *Lappeenrannan kaupungin historiaa.*

http://www.lappeenranta.fi/museot/verkkonayttelyt/lpr_historia/index.html. 16.3.2003.

Immonen, O., Turtia, L., Kuusela, S. & Kähtävä-Marttinen, M.: *Linnoituksen historia.*

<http://www.lappeenranta.fi/linnoitus/linnoitusmultimedia/etusivu.htm>. 16.3.2003.

Paikkatieto- ja tietokanta-aineistot:

Lappeenrannan kaupunki, Tekninen toimiala, Kiinteistö- ja mittausosasto:

Kantakartta, vektorimuotoinen, toimitusformaatti dwg., koordinaatisto uusi-KKJ, toimitettu huhtikuussa 2003.

Johtokartat, vesi- ja viemärijohdot sekä kaukolämpö, vektorimuotoinen, toimitusformaatti dwg. Ja dxf., koordinaatisto uusi-KKJ, topimitettu huhtikuussa 2003.

Alkuperäisen tutkimusraportin säilytys:

Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto (MV:RHOA), Helsinki.

Museoviraston rakennushistorian osaston kaupunkiarkeologiatietokannan pääkortin sisältö.

Lappeenranta

Villmanstrand

Kunta 405

Perustamisvuosi 1649 **Tarkenne** itsenäinen kaupunki vasta vuodesta 1784

- Yleistä**
- Kaupunki perustettiin korkealle niemelle. Mäen alla niemen länsirannalla ja kaupunkialueen välittömässä läheisyydessä sijaitsi viipurilaisten vanha markkinapaikka. Osa viipurilaisten markkina-aitoista oli talviasuttavia, osa oli jopa ns. kaakeliuunitupia, joihin kuului useita huoneita. Alueesta muodostui sittemmin ns. Alakaupunki.
 - Lappeenranta kuului 1600-luvulla Viipurin ja 1720-1730-luvuilla Haminan etupiiriin. 1700-luvun alkupuolella Lappeenranta oli kaupunkimainen yhteisö ilman kaupunginoikeuksia. Vasta 1784 Lappeenranta vapautui Haminan alaisuudesta ja muuttui itsenäiseksi kaupungiksi.
 - Asemakaavassa oli kaksi etelä-pohjoissuuntaista pitkittäiskatua ja kuusi poikittäiskatua. Katujen leveys oli 16 kyynärää eli noin 9,5 m. Katuverkosta ei kokonaan toteutettu.
 - Vanha asemakaava oli pohjana uudelle 1720-luvun asemakaavalle, ja mm. pääkatu ja osa poikittäiskaduista pysyivät entisellä paikallaan.
 - Pääkatu kulki etelä-pohjoissuunnassa kirkon ja torin itäpuolitse.
 - Katuja ei kivetty.
- Rakennukset**
- Kaupungin länsireunassa, lähellä vanhaa markkinapaikkaa sijaitsi ns. Kuninkaanhuone, kruunun hallintorakennus, joka periytyi jo kaupunkia edeltäneeltä ajalta.
 - Raatihuone lienee sijainnut ns. Rantatorin itälaidalla.
 - Lappeen vanha kirkko ja kirkkotarha sijaitsivat kaupunkialueen eteläosassa. Huonokuntoisen kirkon tilalle rakennettiin 1660-luvulla uusi torniton pitkäkirkko, joka säilyi 1700-luvulle. Monesti uusittu kirkko paloi v. 1790. Uusi kirkko rakennettiin linnoitusalueen ulkopuolelle.
 - Kirkon viereen rakennettiin kellotapuli.
 - Pappila sijaitsi kaupungin eteläpuolella Viipurin- ja Hämeenlinnan teiden yhtymäkohdassa.
 - Kaupungin pohjoispuolella Rapasaassa sijaitsi tulliasema.
 - Porvarien taloista suuri osa oli savutupia, vain varakkaimmilla oli ns. uloslämpiviä eli savupiipullisia paritupia.
 - Asuinrakennukset sijaitsivat katujen varrella. Useimmilla porvareilla oli kellari. Tonttien sisäosissa oli talousrakennuksia: talli, navetta, sauna ja aittoja.
- Isovihan tuhot**
- Isovihan aikana Lappeenranta rappeutui, mutta sitä ei hävitetty. Hattujen sodassa venäläiset hävittivät Lappeenrannan taistelun jälkeen kaupungin.
- Muuta**
- Yhteystietoja**
- Etelä-Karjalan museo, Lappeenranta (maakuntatutkija Jukka Luoto)
 - Kaakkois-Suomen ympäristökeskus, Lappeenrannan sivutoimipiste
- www-museo** <http://www.lappeenranta.fi/museot/>
- www-kaupunki** <http://www.lappeenranta.fi/>
- www-yke** <http://www.vyh.fi/kas/kas.htm>

LAPPEENRANTA – VILLMANSTRAND (1652-1683, 1784-)

Kaupunkiarkeologinen inventointi

Vaasa- ja suurvalta-ajan kaupunkiarkeologinen inventointiprojekti

Sisällys

1. INVENTOINNIN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET	3
2. KENTTÄTYÖT	5
3. HISTORIAA JA ASEMAKAAVAN KEHITYS 1800-LUVUN LOPPUPUOLELLE	6
3.1 <i>Ruotsin vallan aika vuoteen 1741</i>	6
Kaupunkia edeltänyt viipurilaisten markkinapaikka	6
Kaupunkioikeuksien aika (1652-1683) ja asemakaava	6
Kaupunkioikeuksien lakkauttamisesta Hattujen sotaan (1683-1741).....	8
Ruotsin vallan ajan julkiset ja sotilaalliset rakennukset	9
3.2 <i>Venäjän vallan alusta 1800-luvun lopulle</i>	16
3.3 <i>Vanhojen kaupunkimittauskarttojen asemoinnin luotettavuus</i>	22
Vuoden 1892 asemakaava	22
Vuoden 1838 Gyldeninin asemakaava	22
Vuoden 1775 ns. ”Tšeljuskinin asemakaava”	22
1750-luvun lopun kartta.....	22
Vuoden 1740 kartta	23
Vuoden 1728 kartta	23
Vuoden 1722 linnoitus- ja asemakaavasunnitelma.....	24
Vuoden 1649 asemakaavasunnitelma	24
4. AIEMMAT ARKEOLOGISET TUTKIMUKSET JA RESTAUROINTITYÖT	26
4.1 <i>Arkeologia</i>	26
4.2 <i>Restaurointityöt</i>	30
5. NYKYISET KATU-, TORI- JA PUISTOALUEET	31
6. ALUEIDEN LUOKITTELU JA LUOKITTELUN PERUSTEET	33
7. RAPORTIN LAATIMINEN	33
8. INVENTOINNIN TULOKSET	34
9. INVENTOINNIN TULOKSET, TULEVAISUUDEN MAHDOLLINEN RAKENNUSTOIMINTA, SUOJELLUT RAKENNUKSET JA MUINAISJÄÄNNÖSALUEET	34
10. YHTEENVETO	35

LIITTEET

Liite 1	Peruskarttaote
Liite 2	Inventointialueen rajaus
Liite 3	Vanhat kaupunkimittaukset asemoituina kantakartan päälle
Liite 3.1	Vuoden 1649 asemakaavasuunnitelma
Liite 3.2	Vuoden 1722 asemakaava- ja linnoitusuunnitelma, asemointi asemakaavan mukaan
Liite 3.3	Vuoden 1728 inventaariokartta
Liite 3.4	Vuoden 1740 kartta
Liite 3.5	Kartta 1750-luvun lopulta
Liite 3.6	Vuoden 1775 ns. ”Tšeljuskinin kaava”
Liite 3.7	Vuoden 1838 Gyldenin asemakaava
Liite 3.8	Vuoden 1892 asemakaava
Liite 4	Taulukko Lappeenrantaa kuvaavista kartoista (6 sivua)
Liite 5	Tutkimuksellisesti ja suojelullisesti mielenkiintoiset alueet
Liite 6	Rakennussuojelu ja inventoinnin tulokset
Liite 6.1	Rakennussuojelu ja muut suojellut alueet
Liite 6.2	Inventoinnin tulokset, rakennussuojelu ja muut suojellut alueet
Liite 7	Kunnallistekniikka
Liite 8	Kohdetiedot (16 sivua)
Liite 9	Negatiiviluettelo (2 sivua)
Liite 10	Kuvataulut (6 sivua)

LAPPEENRANTA – VILLMANSTRAND (1652-1683, 1784-)

Kaupunkiarkeologinen inventointi

Vaasa- ja suurvalta-ajan kaupunkiarkeologinen inventointiprojekti

Teemu Mökkönen

Vaasa- ja suurvalta-ajan kaupunkiarkeologinen inventointiprojekti alkoi jo vuonna 1998 kaupunkien perustietojen keräämisellä. Kaupunkikohtaiset inventoinnit aloitettiin vuonna 2000. Vuosien 2000-2002 aikana inventointi tehtiin yhdessätoista kaupungissa. Vuonna 2003 ohjelmassa on kuusi kaupunkia, joista kolmantena toteutettiin Lappeenrannan inventointi. Tämän inventoinnin tuloksena on pyritty hahmottelemaan vuonna 1652 kaupunkioikeutensa saaneen Lappeenrannan kaupungin isoavihaa (1713-1721) vanhempi rakennettu kaupunkialue, jonka säilyneet vanhat maanalaiset jäänteet ovat muinaismuistolain rauhoittamia.

1. Inventoinnin lähtökohdat ja tavoitteet

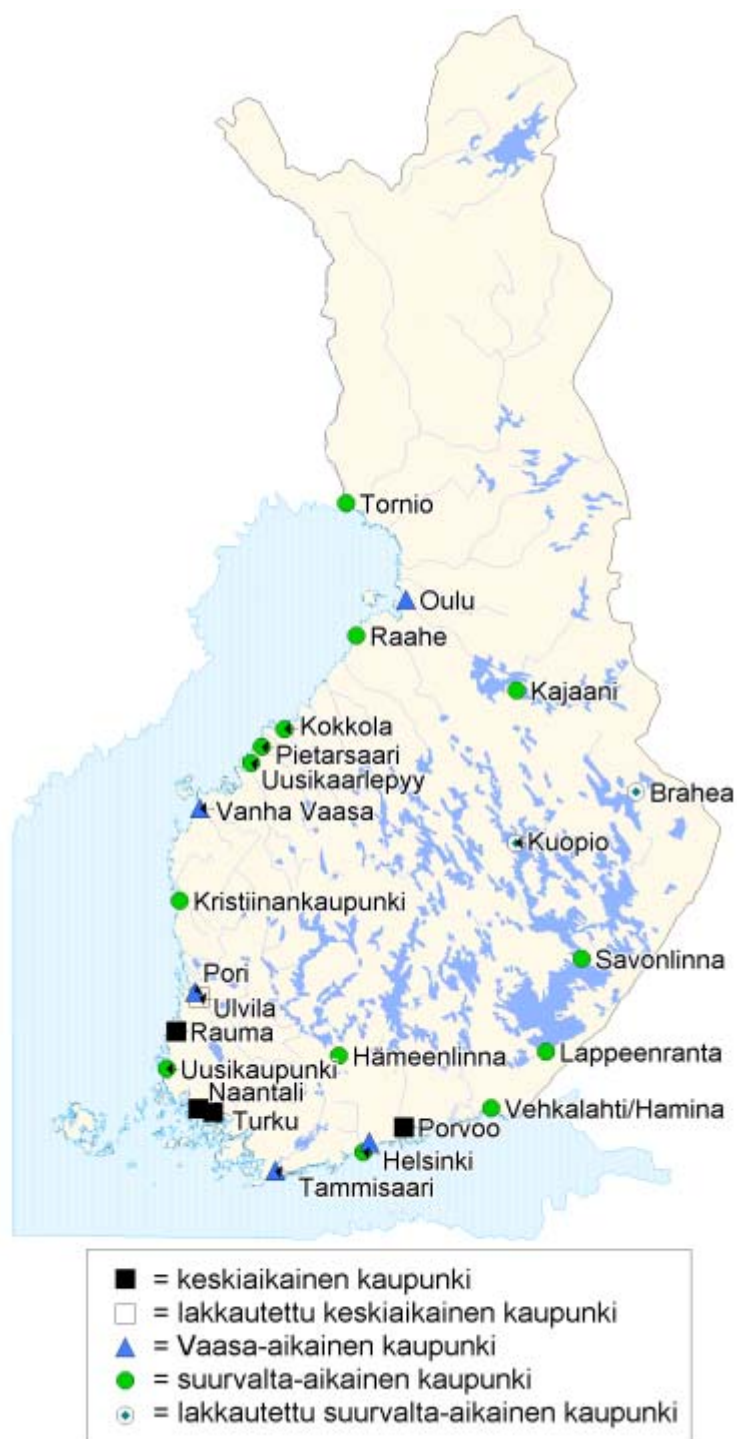
Suomen aiemmat kaupunkiarkeologiset inventoinnit ovat keskittyneet keskiaikaisiin kaupunkeihin, joiden arkeologinen inventointi toteutettiin jo 1980-luvulla (Turku, Porvoo, Rauma ja Naantali, ks. Museoviraston ja Turun maakuntamuseon raporttisarja *Keskiajan kaupungit - Medeltidsstaden*). 1980-luvun lopusta alkaen kiinnostus kasvoi myös keskiaikaa nuoremman ajan arkeologista tutkimusta kohtaan. Keskiaikaa nuorempien kaupunkien arkeologista inventointia ei kuitenkaan ole ennen vuonna 1998 käynnistynyttä Museoviraston Vaasa- ja suurvalta-ajan kaupunkien inventointiprojektia Suomessa tehty muualla kuin Vantaan Helsingissä¹. Projektissa tähän mennessä vuosina 2000-2002 inventoituja kaupunkeja on yksitoista². Vuoden 2003 aikana inventoitavia kaupunkeja on yhteensä kuusi³.

Vehkalahti/Hamina oli yhdestoista kenttätutkimuskohde Museoviraston Vaasa- ja suurvalta-ajan kaupunkien inventointiprojektissa (ks. Kuva 1). Inventoinnin tavoitteena oli selvittää, millä alueella Lappeenrannan 1600-luvun sekä 1700-luvun alun kaavoitetun kaupunkialueen kerrostumat ovat todennäköisesti säilyneet ja millä tuhoutuneet. Lappeenrannassa isoavihaa vanhempi kaupunkialue rajautuu linnoituksen alueelle. Inventoinnin perusteella määritettiin alueet, joilla on todennäköisesti muinaismuistolain rauhoittamia säilyneitä kulttuurikerroksia.

¹ Kyseessä on ensimmäinen Helsinki, joka sijaitsi Vantaanjoen suulla. ks. Markku Heikkisen julkaisu *Vaasa-ajan kaupungit 1*, ks. myös Helsingin kaupungin museon julkaisu *Narinkka 1994*.

² Vuonna 2000 inventoidut kaupungit: Tornio, Kokkola ja Uusikaupunki. Vuonna 2001 inventoidut kaupungit: Tammisaari, Kajaani, Kristiinankaupunki ja Raahe. Vuonna 2002 inventoidut kaupungit: Pietarsaari, Oulu, Pori ja Helsinki.

³ Vuoden 2003 aikana inventoitavat kaupungit: Brahea (nykyisen Lieksan alueella, toimi kaupunkina 1652-1688 välisenä aikana), Uusikaarlepyy, Vehkalahti (nykyinen Hamina), Hämeenlinna, Savonlinna ja Lappeenranta.

Kuva 1. Suomen isoavihaa (1713-1721) vanhemmat kaupungit.

Kaupunkiarkeologisen inventoinnin lähtökohdat poikkeavat huomattavasti perinteisestä esihistoriallisesta muinaisjäännösinventoinnista. Kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa muinaisjäännöksen olemassaolo, sijainti ja rajat ovat jo ennalta tunnettuja. Tunnettujen rajojen sisällä määritellään eri alueiden säilyneisyys ja rakentamisen alun ajankohta käytettävissä olevien lähteiden ja paikan päällä tapahtuvan maastotarkastuksen avulla. Inventoinnin yhteydessä ei kaiveta koekuoppia, joten inventoinnin tuloksena saadut säilyneisyysluokat ovat todennäköisyyksiä. Arkeologian ja historian tutkijoille inventoinnin tulokset antavat kuitenkin kuvan siitä, mitä on jo menetetty ja mitä on vielä jäljellä. Inventointi tarjoaa myös kaavoittajille ja rakennuttajille jo etukäteen tiedon todennäköi-

sistä muinaisjäännösalueista, joilla on syytä varautua toimenpiteisiin ennen tuhoavan rakentamisen aloittamista.

Inventoinnin avulla pyritään luomaan tilanne, jossa eri kaupungit ovat arkeologian osalta keskenään tasavertaisessa asemassa. Muinaismuistolaki koskee kaupungeissa ensisijaisesti ennen isoavihaa (1713-1721) rakennetuilla alueilla sijaitsevia kulttuurikerroksia, mutta myös nuorempia alueita, jos kohteella on erityistä tutkimuksellista merkitystä. Inventoinnin tuloksena valmistuva perusselvitys antaa kaavoitukselle, tutkimukselle, suojelulle ja rakentamiselle selkeän lähtötilanteen. Museoviraston Vaasa- ja suurvalta-ajan kaupunkien inventointiprojektin avulla pyritään mahdollistamaan: 1) Muinaismuistolain tarkoituksenmukainen, ennakoiva ja tasapuolinen käyttö, 2) Suojelun, kaavoituksen, tutkimuksen ja rakentamisen yhteensovittaminen ja 3) Kokonaisvaltainen kaupunkiarkeologinen tutkimus. Projektin aikana pyritään myös määrittelemään kaupunkiarkeologinen toimintamalli ja tutkimusstrategiat.

2. Kenttätyöt

Ennen kenttätutkimusvaihetta Lappeenrannasta oli jo kerättyä perustiedot (mm. tulipalot, väkiluku, kartat, arkeologiset tutkimukset) kaupunkiarkeologiatietokantaan ja osa vanhoista kaupunkimittauksiin perustuvista kartoista oli muutettu digitaaliseen muotoon nykyisen kaavakartan kanssa samaan mittakaavaan. Lappeenrannasta ei ole kuin yksi 1600-luvun kaupunkirakennetta valottava kartta, ja sekin vain kaupungin asemakaavasunnitelma. Ensimmäiset todelliseen tilanteeseen pohjautuvat asutusta kuvaavat kartat ovat vasta 1700-luvulta.

Vanhojen karttojen asemointi tehtiin vanhojen ja nykyisen kantakartan yhteisten elementtien pohjalta. Asemoinnin onnistumisen varmistamiseksi asemointi aloitettiin 1800-luvun lopun kartasta, josta sitten siirryttiin yhä vanhempiin ja vanhempiin karttoihin (ks. lisää karttojen asemoinnista luvusta 3.3 Vanhojen kaupunkimittauskarttojen asemoinnin luotettavuus).

Helsingin kaupunkiarkeologisen inventoinnin kenttätyövaiheeseen käytettiin neljä työpäivää (12.-15.5.2003). Tuona aikana Lappeenrannan isovihaa (1713-1721) vanhemmalla kaupunkialueella sijaitsevat nykyiset tontit käytiin yksi kerrallaan läpi (ks. Liitteet 1 ja 2). Jokaisesta kerrostumiltaan todennäköisesti kokonaan tai osittain säilyneestä tontista kirjattiin ylös tarvittavat tiedot, joita täydennettiin arkistomateriaalin ja julkaisujen avulla. Kunnallisteknisten kaivantojen vanhoihin kerrostumiin kohdistunut tuhoava vaikutus selvitettiin kaupungin virkamiehiltä saadun johtokartta-aineiston avulla. Vanhoja, käytöstä poistuneita viemäri yms. kaivantoja ei selvitetty. Jokaisesta kohteesta täytettiin inventointilomake, josta tiedot siirrettiin kaupunkiarkeologiseen inventointitietokantaan. Lisäksi tonttien säilyneet alueet hahmoteltiin kantakarttaan sekä tonteista otettiin yleiskuvia. Todennäköisesti kerrostumiltaan täysin tuhoutuneista tonteista ei kirjattu lainkaan tietoja. Tonteilla mahdollisesti säilyneiden kerrostumien ikäys on pyritty yleensä tekemään mahdollisuuksien mukaan vanhojen karttojen ja historiallisten tietojen avulla, mutta Lappeenrannassa tähän ei käytännössä ollut mahdollisuutta.

3. Historiaa ja asemakaavan kehitys 1800-luvun loppupuolelle

3.1 Ruotsin vallan aika vuoteen 1741

Kaupunkia edeltänyt viipurilaisten markkinapaikka

Lappeenranta ilmestyy historian kirjoitukseen ensimmäisen kerran vuonna 1542, jolloin Kustaa Vaasa vahvisti kirjeessään Viipurille pidettäväksi vapaamarkkinat Lapvedellä Maarianpäivänä. Samoihin aikoihin myös Lappeen kirkko siirtyi Kauskilasta Lappeenrantaan nykyisen linnoitusalueen eteläosaan. Lappeen markkinat periytyvät oletettavasti kuitenkin huomattavasti ensimmäistä historiallista mainintaa vanhemmalta ajalta. (Toivanen 1979:41-42; Ylönen 1976:125, 223-224; Vuorinen 2001:14.)

Kaupunkia edeltänyt markkinapaikka sijaitsi niemen, myöhemmän Lappeenrannan kaupungin ja linnoitusalueen, länsirannalla. Vuonna 1616 Viipurin porvarit saivat luvan myyntikojujen pystyttämiseen. Tämän seurauksena markkinapaikka sai kiinteän rakennuskannan. Syntyi erilaisten varastorakennusten ja talviasuttavien tupien markkinakylä, joka levittäytyi Pallolahden ja niemen jyrkän länsirinteen väliselle alueelle. Markkinapaikan ympärillä oli myös runsaasti kyliä (kuva 2). Vuoden 1621 jälkeen Lappeenrannan markkinoit pidettiin kahdesti vuodessa - Maarianpäivän tienoilla kuten aiemminkin ja nyt lisäksi Mikonpäivän tienoilla. Vuoden 1622 pikkutukkiasetuksen jälkeen markkinapaikka aidattiin tulliaidalla. Vesitien tullipaikka perustettiin Rapasaa-
rille niemen pohjoispuolelle. (Jalkanen 1913:3; Toivanen 1979:42-44.)

Kuva 2. Lappeen pitäjän kyläkartta noin vuodelta 1639-1640. Linnoituksen alueelle kuvattuna Lappeen kirkko. (Kuva: Toivanen 1979:209.)

Kaupunkioikeuksien aika (1652-1683) ja asemakaava

Ehdotus kaupungin perustamiseksi Lappeenrantaan tehtiin vuonna 1649. Saman vuoden aikana paikalle saapui maanmittari Erik Nilsson Aspegren tekemään maastomittauksia, joiden pohjalta hän suunnitteli tulevalle kaupungille uuden asemakaavan (kuva 3) (Kostet 1995:118). Aspegrenin asemakaavasunnitelma perustuu säännöllisiin suorakaiteen muotoisiin kortteleihin, jotka on sovitettu rantaviivan mukaan, mutta eivät ota huomi-

oon niemen pinnanmuotoja. Asemakaavasuunnitelmassa on esitettyä myös kirkko ja kirkkotarha sekä tulliaita, jotka kaikki ajoittuvat itse kaupunkia vanhemmaksi.

Monissa yhteyksissä Lappeenranta mainitaan perustetun vuonna 1649 (Immonen 1992:15; Jalkanen 1913:22; Murto 1949:14; Vuorinen 2001:22). Vaikka Lappeenranta oli toiminut jo vuodesta 1649 kaupungin tavoin, ”Lapwestrandh” sai kaupunkioikeudet kuningatar Kristiinalta vasta 20.9.1652. (Toivanen 1979:60, 65-66; Vuorinen *et al.*1991:10.) Uusi kaupunki sai sinettiinsä villimiehen, keskiaikaisen heraldisen hahmon, privilegejensa määräysten mukaisesti. Sinettiin pohjautuvaa ruotsin kielistä nimeä Willmanstrand käytettiin ensimmäisen kerran jo vuonna 1653. (Toivanen 1979:65-67.)

Viipuri ja Lappeenranta olivat erimielisiä oikeuksistaan koko Lappeenrannan 1600-luvun kaupunkiajan. Viipuri peri kilvassa voiton, kun Lappeenrannan kaupunkioikeudet peruttiin tammikuussa 1683. Privilegien peruutuksen syinä olivat Lappeenrannan kaupungin lahjoitusmaat, jotka kruunu halusi armeijan uudistusta suunniteltaessa takaisin sotilastiloiksi. Toisena syynä päätöksen taustalla oli näkemys, jonka mukaan Lappeenrannan olemassaolo oli vahingoksi Viipurin kaupalle. (Toivanen 1979:308-310.)

Kuva 3. E.N. Aspegrenin asemakaavasuunnitelma vuodelta 1649. (Kuva: Eiskonen & Löppönen 2003.)

Lappeenrannan asemakaava toteutui Aspegrenin vuoden 1649 suunnitelmien mukaisesti ainakin osittain. Tästä maanmittari piti osittain itse huolta, sillä ainakin vuonna 1664 Aspegren jakoi tontteja Lappeenrannassa. Suunnitelma toteutettiin mäellä niemen keskeisimmissä osissa. Länsirannan viipurilaisten jo entuudestaan omistaman ja rakentaman markkinapaikan alueelle asemakaavasunnitelmaa ei saatu toteutetuksi. Vuonna 1660 Lappeenrannassa oli rakennettuna 120 taloa. Koska Aspegrenin asemakaavassa kaupungin mäen alueella oli noin 120 tonttia, Immonen on olettanut alueen olleen suurimmaksi osaksi rakennettuna. (Immonen 1992:20; Toivanen 1979:88-90, 267, 537-538.)

Kaupunkioikeuksien lakkauttamisesta Hattujen sotaan (1683-1741)

Lappeenrannan yleinen kehitys

Kaupunkioikeuksien lakkauttamisen jälkeen viranomaiset käsittelivät Lappeenrantaan eri yhteyksissä kuin kaupunkia. Vuodelta 1688 on vielä maininta pormestaristakin. Viipurilaisten markkinat pysyivät Lappeenrannassa. 1600-luvun loppu ja 1700-luvun alku oli hiljaiselon aikaa, jolloin Lappeenranta oli asemaltaan jotakin kaupungin ja kirkonkylän väliltä. (Jalkanen 1913:109; Toivanen 1979:309-310.)

Suuren pohjansodan alettua vuonna 1700 sotatoimet lähestyivät Lappeenrannan seutua vähitellen. Viipurin antauduttua 13.6.1710 olivat venäläisten tekemät nopeat iskut jo tuttuja Kaakkois-Suomessa Lappeenranta mukaan lukien. Vaikka ruotsalaisten puolustuslinja oli jo vuonna 1710 perääntynyt Kymin linjalle, venäläisten miehityskausi alkoi Lappeenrannassa varsinaisesti vasta Olavinlinnan kukistuttua kesällä 1714. (Toivanen 1979:319-320, 326.) Isonvihan aikana (1713-1721) Lappeenranta rappeutui, mutta sitä ei varsinaisesti tuhottu (Toivanen 1979:330).

Isonvihan päätyttyä Uudenkaupungin rauhaan elokuussa 1721 Lappeenrannan seutu oli muuttunut raja-alueeksi ja liitetty Kymenkartanonlääniin. Lappeenrannan linnoittaminen aloitettiin jo vuonna 1722. Entinen Vehkalahden kaupunki perustettiin uudestaan Haminan nimellä vuonna 1723. Haminan privilegioissa määrättiin Lappeenranta ja Savonlinna Haminan alaisiksi markkinapaikoiksi. Hamina ja Lappeenranta muodostivat ikään kuin kaksoiskaupungin. Lappeenrannalla ei ollut kaupunkioikeuksia, mutta verotuksellisesti ja ammatillisesti se luokiteltiin kaupungiksi. (Immonen 1992:28-29, 37; Toivanen 1979:340, 343-345, 354, 539.) Ruotsin vallan aika päättyi elokuussa 1741 venäläisten vallattua Lappeenrannan hattujen sodassa.

Linnoituksen ja asemakaavan kehitys

Isonvihan aikana venäläiset olivat pitäneet Lappeenrantaan luonnon muodostamana linnoituksena (Toivanen 1979:353). Uudenkaupungin rauhan jälkeen Lappeenrannan alue oli muuttunut rajaseuduksi. 1720-luvun alusta eteenpäin Lappeenrannan kehitys on kulkenut linnoitushankkeiden ja varuskunnan kehityksen mukana.

Lappeenrannan linnoittaminen liittyy Axel Löwenin itärajan linnoitussuunnitelmaan, joka valmistui keväällä 1723. Lappeenrannassa linnoitustyöt käynnistyivät jo syksyllä 1722. Lappeenrannan linnoittamisen pääarkkitehtina toimi Jacob Johan Faber ja suunnitelmissa olivat mukana myös Cedersparre ja Grundel. Ensimmäinen linnoitussuunnitelma valmistui syksyllä 1722 (kuva 4). Linnoitustyöt jatkuivat aktiivisesti vuoden 1728 lopulle. Tuona aikana rakennetut *linnoituslaitteet* eivät toteutuneet aivan yhtä monimuotoisina kuin vuoden 1722 suunnitelmassa oli esitetty. Joulukuussa 1723 puo-

lustuskomissio totesi maavallien olevan jo miltei valmiit. Vesirajan tuntumaan rakennettiin paalutus ja vuonna 1728 länsirannan yli sadan laiturin tilalle rakennettiin yhtenäinen silta, ”Kaupungin silta”. Eteläreunan vallien päätyihin valmistuivat vuonna 1727 umpilinnakkeet (itäinen Faber ja läntinen Frisenheim). Vuonna 1728 saatiin valmiiksi ylätasanteen vallit (kuva 7), jonka jälkeen linnoitustyöt hiljenivät. (Immonen 1992:37-38; Toivanen 1979:353-365, 371-372).

1730-luvun aikana linnoituslaitteita pidettiin vain osittain kunnossa ja ne pääsivät rappeutumaan. Hattujen päästyä valtaan lahonneita puuosia vihdoinkin kunnostettiin vuosina 1738-1739. 1730-luvun lopun linnoituslaitteet vastasivat 1720-luvun lopun tilannetta (kuvat 8-9). Vuosina 1739 ja 1740 laadittiin suunnitelmia linnoituslaitteiden vahvistamiseksi (kuvat 10 ja 12). Suunnitelmat eivät kuitenkaan toteutuneet kaikessa laajuudessaan. Vuoden 1740 linnoitustöissä ainoastaan paranneltiin jo olemassa olevia rakenteita. (Immonen 1992:37-38; Toivanen 1979:373-374.)

Vuoden 1722 suunnitelmat pohjaavat 1600-luvun Aspegrenin *asemakaavaan*. Isonvihan aikana Lappeenrantaa ei varsinaisesti tuhottu. 1730-luvulta on tietoja isoavihaa vanhemmista käytössä olevista rakennuksista, jotka toimivat 1720-luvun alussa lähtökohtana uudelle kaavalle. Myös kirkko periytyi 1600-luvulta. Aspegrenin kaavan pohjois-etelä-suuntainen pääkatu (Pitkäkatu) jatkoi olemassa oloaan isonvihan jälkeisenä Suurena kuninkaankatuna (Stora Kungs gatan), jonka itäpuolelle syntyi uusi pitkittäiskatu. Poikittaiskatujen osalta vastaavaa jatkuvuutta ei ole havaittavissa. 1600-luvulla kirkon ja laen pohjoisosan välillä oli viisi poikittaiskatua - 1700-luvulla samalla matkalla poikittaiskatuja oli kuusi. Ylätasanteen asemakaava on osittain säilyttänyt Aspegrenin kaavaan perustuvan pohjan. Toisin on ”alakaupungissa”, missä vuoden 1722 suunnitelmassa esitetyn kaavan on oletettu seuraavan markkinapaikan viipurilaisten aitta- ja tupakylän 1600-luvun kaupunkiaikaa vanhempaa kaavaa. Toivanen perustelee tätä 1600- ja 1700-lukujen raatihuoneiden samalla sijainnilla ja niiden linjauksella suhteessa länsirannan Maaherrankatuun, joka ei vastaa Aspegrenin suunnitelmaa. (Immonen 1992:58-59 ; Toivanen 1979:330, 378-383.)

Vuoden 1728 kartasta käy ilmi asemakaavas suunnitelman toteutuminen (kuva 7). Ylätasanteen vallituksia ei toteutettu vuoden 1722 suunnitelman mukaisesti. Uusia kortteleita oli syntynyt niemen itäreunalle Kaupunginlahden rantaan. Katulinjojen osalta vuoden 1722 suunnitelma toteutettiin pääpiirteissään. Toisen Suuren kuninkaankadun itäpuolella sijainneen pitkittäiskadun linja on esitetty vuosien 1722-1728 välillä tehdyissä kartoissa epäsymmetrisesti. Myöhemmissä kartoissa nämä katulinjat ovat kuitenkin toisiinsa nähden samassa linjassa. Kyseessä saattaa olla kartoituksessa tapahtunut virhe. Toinen mahdollinen selitys on vuoden 1729 suurpalon jälkeen mahdollisesti tehty katulinjausten tarkastus. (ks. lisää 3.3 Vanhojen kaupunkimittauskarttojen asemoinnin luotettavuus). Kaupunki sai Ruotsin vallan ajan perusmuotonsa vuoteen 1728 mennessä (Immonen 1992:76). 1720- ja 1730-luvuilta on myös ensimmäiset maininnat *esikaupunkiasutuksesta*. Portin ulkopuolella asemakaavoittamattomalla alueella oli asutusta Hämeentien ja Pallonlahden välisellä alueella (Toivanen 1979:385-386).

Ruotsin vallan ajan julkiset ja sotilaalliset rakennukset

Isoavihaa (1713-1721) vanhemmat rakennukset

Itse kaupunkia vanhempia julkisia rakennuksia olivat Lappeen *kirkko ja pappila*. Kirkko oli rakennettu myöhemmän kaupunki- ja linnoitusalueen eteläosaan jo 1500-luvun

puolivälin tienoilla. Samoin kaupunki- ja linnoitusalueen eteläpuolella Viipurin tien ja Kaupunginlahden välissä periytyy 1500-luvulta. Myös markkinapaikalle rakennettu *tulliaita* tulliportteineen on ollut olemassa viimeistään vuonna 1638, jolloin pikkutullia on kannettu Lappeenrannassa säilyneen tulliluettelon mukaisesti. Myös ”Kuninkaan huone” markkinapaikan itäpuolella rinteen puolivälissä on alkujaan kaupunkia vanhempi kärjätilana käytetty rakennus. (Toivanen 1979:93, 96-98, 292; Ylönen 1976:125.)

Kaupungin perustamisen jälkeen rakennettiin uusia ja korjattiin vanhoja julkisia rakennuksia. *Raatihuone* valmistui jo vuonna 1653 todennäköisesti samalle paikalle myöhemmän 1700-luvun raatihuoneen kanssa, eli 1700-luvun rantatorin itäreunalle. Vanhoja rakennuksia kunnostettiin. 1500-luvulla rakennetun kirkon tilalle rakennettiin uusi puukirkko (valmistui v. 1667) ja Kuninkaan huone rakennettiin uudelleen vuonna 1671. Ylläpidettävänä oli myös pappila ja tulliaita. (Jalkanen 1913:66-67; Toivanen 1979:93-98, 282-283; Vuorinen 2001:26-31.)

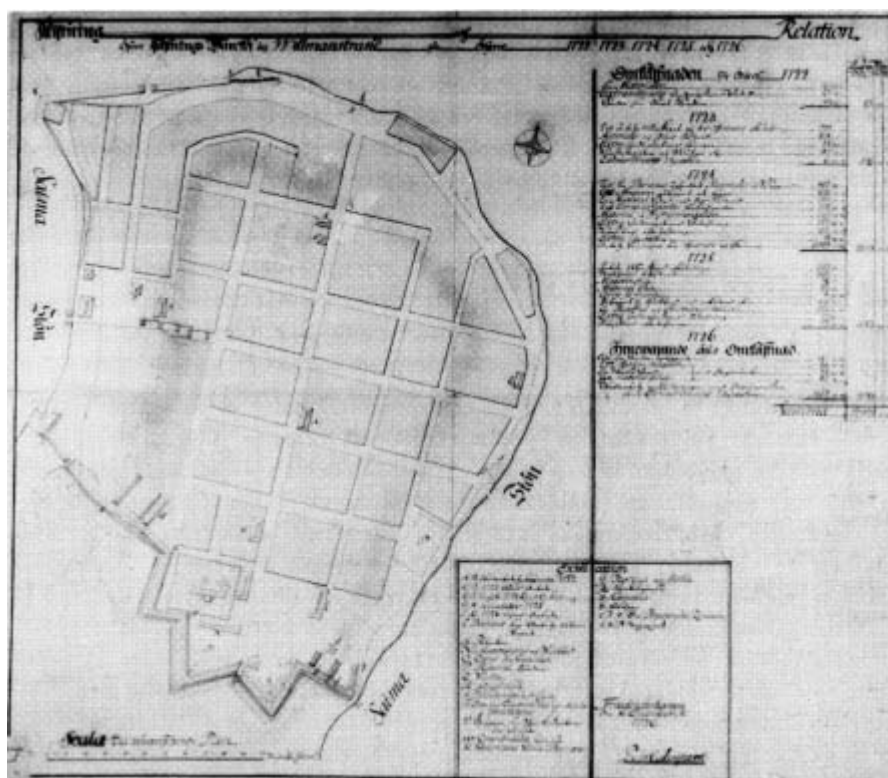
Isostavihasta Hattujen sotaan (1721-1741)

Lappeenrannan vuoden 1722 linnoitus- ja asemakaavasuunnitelman pohjana olivat katu- ja tulinjojen lisäksi isoavihaa vanhemmat yksityiset rakennukset ja kirkko. Linnoituksen portin vierelle valmistui vartiotupa vuonna 1724. Saman vuonna toinen vartiotupa valmistui pohjoisimman poikkikadun risteykseen. 1600-luvun kuninkaanhuoneen paikalle valmistui vuonna 1725 maaherran residenssi. Samana vuonna torin puolelle valmistui lääninkonttori- ja -kansliarakennus ja linnoituksen portille tullirakennus. Vuoteen 1725 mennessä kauppatorille oli rakennettu myös päävartio ja vaakahuone. Raatihuone oli rakennettu kauppatorin itälaidalle, samalle paikalle edesmenneen 1600-luvun raatihuoneen kanssa. Raatihuoneen talossa toimi myös pedagogio. Kaupungin julkinen rakennuskanta käy hyvin ilmi 1730-luvun karttapiirroksesta (kuva 11). (Toivanen 1979:366, 387-392.)

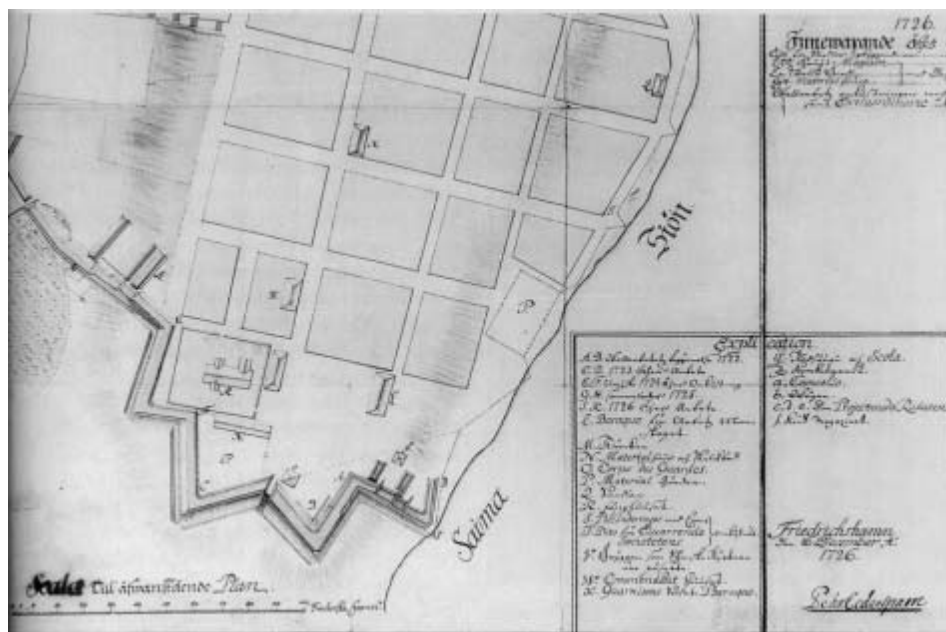
Vuoden 1729 suurpalo harvensi kaupungin rakennuskantaa 55 rakennuksella. Suuri osa palaneista taloista oli kaupunkirakennuksia, mutta joukossa oli mukana myös muutama linnoituksen rakennus. Tulipalon tuhoamaa aluetta ei tunneta tarkasti. Ammond ja Cedersparre laativat kuitenkin palon jälkeen piirustuksen maistraatin palaneen parakin tilalle rakennettavasta vinkkelirakennuksesta. Kyseinen rakennus on oletettavasti sama rakennus, joka näkyy mm. vuoden 1739 kartassa Ison kuninkaankadun itäpuolella rantaan kauppatorille johtavan poikittaiskadun risteyksessä (ks. kuva 10). (Toivanen 1979:369-370.)

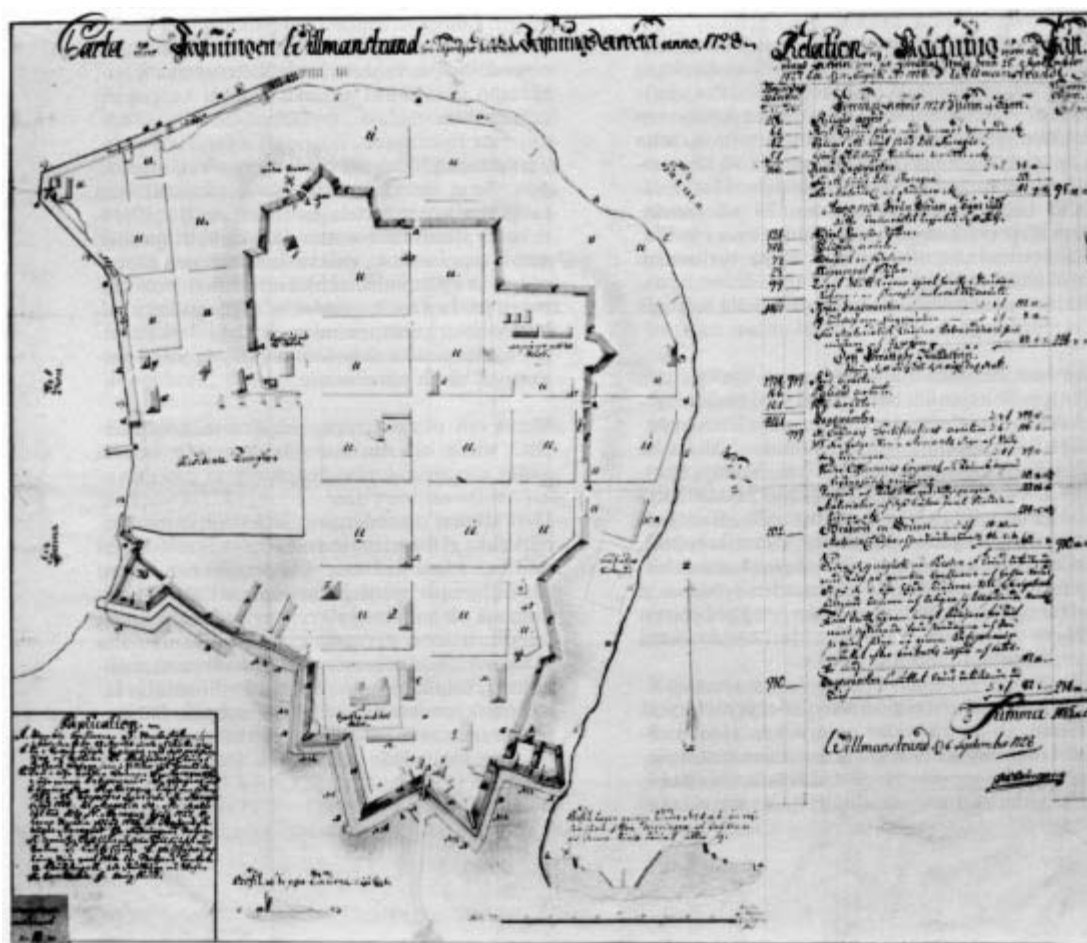
Kuva 4. Faberin ja Cedersparren asemakaava- ja linnoitussuunnitelma vuodelta 1722 ei toteutunut kaikilta osin. (Kuva: Vuorinen et al. 1991:46.)

Kuva 5. Cedersparren Lappeenrannan työselvityskartta vuosilta 1722-1726. (Kuva: Toivanen 1979:363.)

Kuva 6. Linnoituksen eteläosaa kuvaava kartta joulukuulta 1726. (Kuva: Vuorinen et a. 2001:35.)

Kuva 7. Linnoituksen inventaariokartta linnoitustöiden päätyttyä vuodelta 1728. (Kuva: Talaskivi 1988:23.)

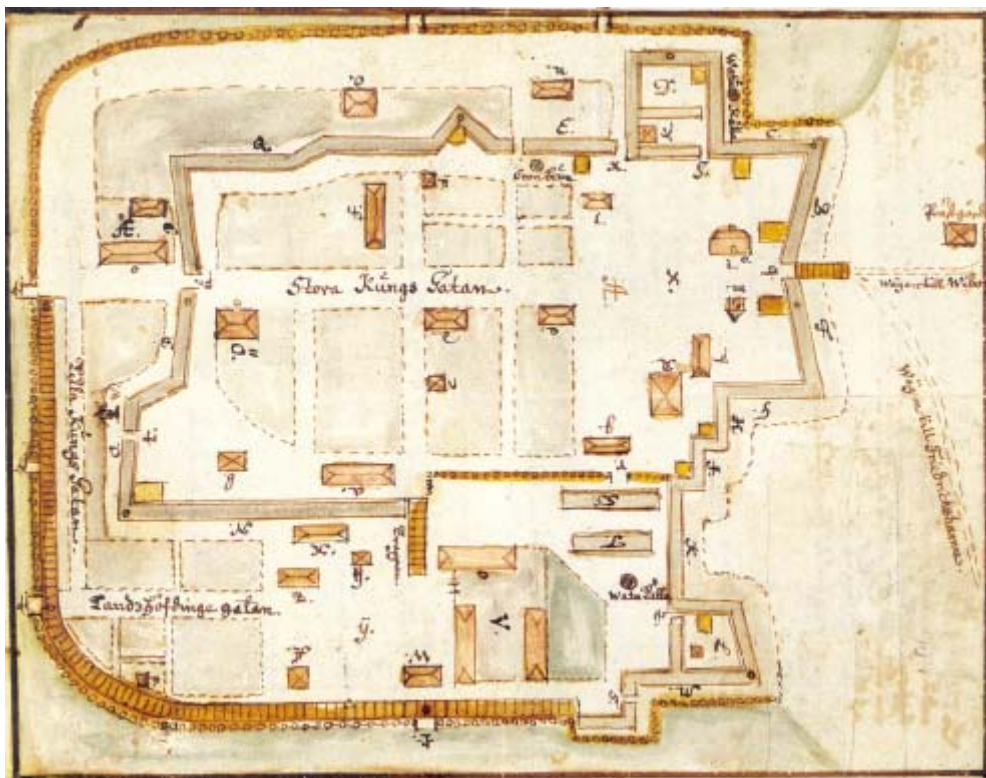
Kuva 8. Lappeenranta 1730-luvun lopussa. (Kuva: Toivanen 1979:217.)

Kuva 9. Lappeenranta 1730-luvun lopussa. (Kuva: Toivanen 1979:220.)

Kuva 10. Suunnitelma linnoituslaitteiden tehostamiseksi vuodelta 1740. (Kuva: Vuorinen et al. 1991:49.)

Kuva 11. Lappeenrannan linnoitusta kuvaava piirros 1730-luvulta. (Kuva Vuorinen et al. 1991:52.)

Kuva 12. Linnoitussuunnitelma 1740-luvulta. (Kuva Vuorinen et al. 1991:45.)

Debet		Credit	
Anno 1708		Anno 1708	
	1000		1000
	200		200
	300		300
	400		400
	500		500
	600		600
	700		700
	800		800
	900		900
	1000		1000
	1100		1100
	1200		1200
	1300		1300
	1400		1400
	1500		1500
	1600		1600
	1700		1700
	1800		1800
	1900		1900
	2000		2000
	2100		2100
	2200		2200
	2300		2300
	2400		2400
	2500		2500
	2600		2600
	2700		2700
	2800		2800
	2900		2900
	3000		3000
	3100		3100
	3200		3200
	3300		3300
	3400		3400
	3500		3500
	3600		3600
	3700		3700
	3800		3800
	3900		3900
	4000		4000
	4100		4100
	4200		4200
	4300		4300
	4400		4400
	4500		4500
	4600		4600
	4700		4700
	4800		4800
	4900		4900
	5000		5000

Kuva 13. Lappeenranta 1730-luvun lopun linnoitustöiden päätyttyä. Kartta vuodelta 1740. (Kuva: Vuorinen et al. 1991:53.)

3.2 Venäjän vallan alusta 1800-luvun lopulle

Venäläiset valloittivat Lappeenrannan hattujen sodassa elokuussa 1741. Venäläisten haltuun siirtyi 120 rakennusta kaupungissa ja 50 rakennusta esikaupungissa. Asiakirjat kertovat kaupungin poltetun ja hävitetyn maan tasalle taistelun jälkeen. Todennäköisesti tuho ei kuitenkaan ollut näin suuri, vaikka osa kaupungista paloikin. Valtauksen jälkeen venäläiset purkivat myös linnoituslaitteita. (Toivanen 1979:530-533; Ranta 1978:37, 73-74.)

Turun rauhan (1743) jälkeen Lappeenrannassa alkoi jälleenrakennus. Vuoden 1742 kartta kuvaa ylimalkaisesti kaupunkialuetta (kuva 14). Ensimmäinen venäläisten tekemä asemakaava tunnetaan vasta vuodelta 1758, vaikka rakentaminen oli vilkasta jo 1740-luvun ensimmäisellä puoliskolla (Immonen 1992:158; Ranta 1978:74). Tässä asemakaavassa pääkatua oli levennetty ja sen varrelle suunniteltiin paikka keskustorille. 1740- ja 1750-luvun aikana julkisia rakennuksia sijoitettiin entistä enemmän linnoituksen eteläosaan. Vuoden 1758 asemakaavaan liittyi myös selvitys rakennuksista ja linnoituksen ulkopuolisista tonteista sekä linnoituksen ulkopuolen 130 sylvä leveä rakennuskieltoalue. (Ranta 1978:75-76, 78.)

Lappeenranta sai uuden linnoitussuunnitelma luutnantti A.I. Bibikovin toimesta 1760-luvun lopussa. Siihen liittyi myös uuden asemakaavan käsittely. Uudesta asemakaavasta on vuonna 1773 ollut olemassa jo jonkinlainen luonnos. Samalla kun Bibikov laati linnoitussuunnitelmaa suoritettiin Lappeenrannassa tonttien mittausta ja rekisteröintiä. Asemakaavan ja linnoitustöiden tiellä olevat rakennukset purettiin ja väestöä muutti asumaan Viipurin ja Paldon esikaupunkeihin. Vuoden 1775 kesällä vahvistettiin kartta ja kaavasuunnitelma, jonka olivat laatineet maanmittarit Hasselblatt ja Indrén. Myöhemmin insinöörikapteeni Tšeljuskin piirsi samaan pohjautuvan uuden kaavapiirroksen, jossa esiintyvät rinnakkain suunnitteilla olevat rakennukset ja 1700-luvun lopun todellinen tilanne. Vuoden 1775 ns. Tšeljuskinin asemakaavassa katuja levennettiin ja rakennusten sijoitteluun kiinnitettiin enemmän huomiota (kuva 16). Kaava ei kuitenkaan toteutunut kaikilta osin. Osa suunnitelluista rakennuksista jäi rakentamatta. (Ranta 1978:79-84.)

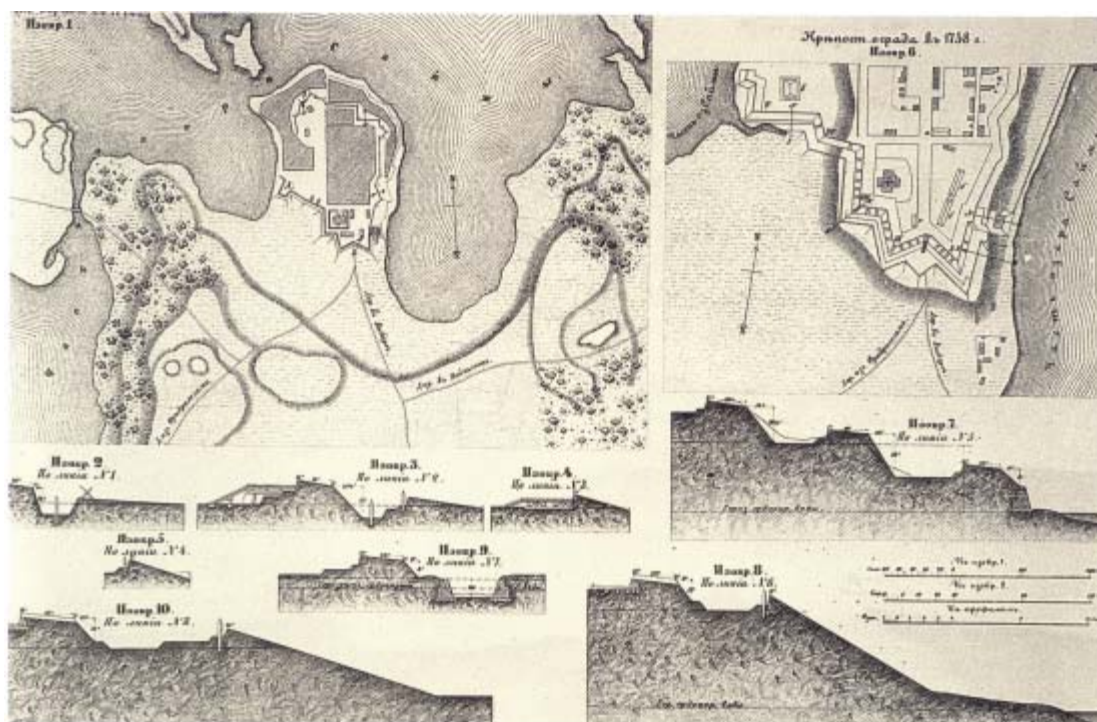
1700-luvun loppu on asemakaavan kehityksen kannalta sekavaa aikaa. Uusi asemakaava oli suunnitteilla jo vuonna 1778. 1770-luvun lopulla asemakaavoituksessa ei tapahtunut suuria, ainoastaan joitakin pieniä muutoksia. 1770- ja 1780-luvuilla asutuksen painopiste siirtyi esikaupunkeihin. Samalla vanhoja rakennuksia purettiin linnoitusalueelta, ja kun 1790-luvulla rakennettiin uusia kasarmeja, linnoituksen olemus varuskuntakaupunkina vain vahvistui. (Ranta 1978:86.)

Linnoitusalueelle rakennettiin ensimmäiset kivirakennukset 1770-luvun alkupuolella. Pääportin vieressä oleva kivinen vartiorakennus, jossa nykyisin toimii ratsuväkimuseo, on yksi näistä ensimmäisistä kivirakennuksista. Linnoituksen eteläosassa sijainnut Lappeen ja Lappeenrannan kirkko tuhoutui salamaniskua seuranneessa tulipalossa vuonna 1790. Uusi valmistui rakennettiin Viipurin esikaupunkiin vuonna 1792. Vanhan kirkon paikka tasoitettiin ja vainajien luut siirrettiin uuteen hautausmaahan. (Ranta 1978:111-112, 115-116.)

Linnoituksen ulkopuoliset varustukset (Nikolain, Paldon ja Kilpisen etulinnakkeet) rakennettiin 1790-luvulla (kuvat 18 ja 20). Linnoitustöitä jatkettiin vielä 1800-luvun alussa ja vuonna 1803 linnoituksen katsottiin olevan valmis. Autonomian ajalla linnoituk-

sen asemakaava muuttui aukoiden osalta lähinnä rakennuksia purettaessa. (Immonen 1992:103, 131, 177; Ranta 1978:144.)

Haminan rauhan (1809) jälkeen rajalinja siirtyi Tornionjoelle ja Lappeenrannan linnoituksen puolustuksellinen merkitys katosi. Varuskunta lakkautettiin jo 1810 ja linnoitusalue luovutettiin 1835 kaupungin haltuun. Viipurin esikaupungista kehittyi kaupungin toiminnallinen keskus. Vuonna 1876 linnoituksen pohjoispäähän tehtiin satama, jonne johtava tie rakennettiin itäisten vallitusten läpi. Seuraavalla vuosikymmenellä keisari antoi määräyksen junaradan rakentamisesta, ja vuonna 1885 luovutettiin liikenteeseen ratayhteys linnoituksen länsiosan kautta Rapasaareen (kuva 22). Menetettyään merkityksensä linnoituksena Lappeenrannan vanhan kaupungin alue on säilynyt suurimmaksi osaksi sellaisenaan. 1950- ja 1960-lukujen monumentaalikaavat eivät toteutuneet kokonaan eivätkä siten aiheuttaneet suurta tuhoa linnoitusalueelle. 1960-luvun lopulta alkaen linnoitusalue on alettu suojelemaan kaavallisen suojelun keinoin. Tosin alueen keskelle rakennettu Radio- ja TV-talo valmistui 1970-luvun alussa Muinaistieteellisen toimikunnan ollessa jo aktiivisena toimijana linnoitusalueen kehittämisessä. (Castrén 1957:329-331, 351-352; Kiiveri-Hakkarainen *et al.* 1999; Koskinen 1975; Ranta 1980:314.)

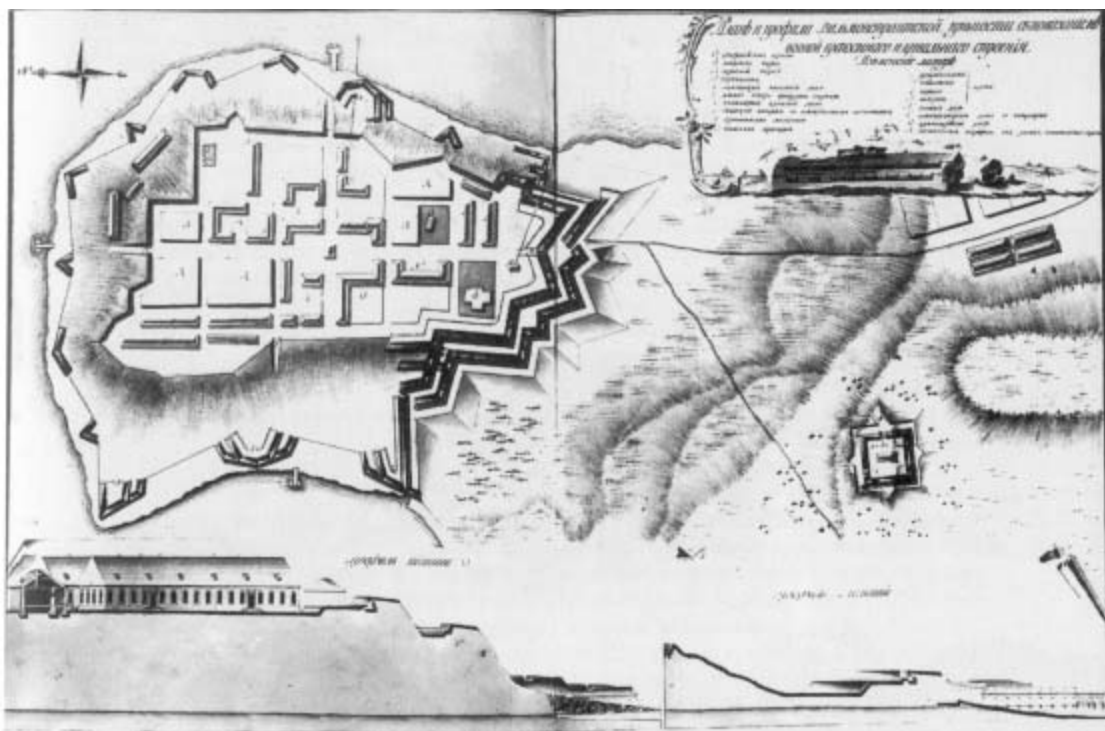
Kuva 14. Lappeenranta vuosina 1742 ja 1758. (Kuva: Laskowski 1866: liite 17).

Kuva 15. Uppsalan yliopistossa säilytettävä inventointikartta ajoittuu 1700-luvun jälkipuoliskolle todennäköisesti 1750-luvun lopulle. (Kuva: Vuorinen et al. 1991:53.)

Kuva 16. "Tseljuskinin kaava" vuodelta 1775. (Kuva: Vuorinen et al. 2001:64.)

Kuva 17. Morvinovin atlaksen kartta on valmistunut vuonna 1780, mutta se kuvaa lähinnä vuoden 1775 tilannetta. (Kuva: Immonen 1992:127.)

Kuva 18. Lappeenranta vuonna 1794. (Kuva: Vuorinen et al. 2001:94.)

Kuva 19. Mordvinovin atlaksen perspektiivipiirros Lappeenrannasta valmistui vuonna 1780. (Kuva: Vuorinen et al. 2001:43.)

Kuva 20. Lappeenrannan kartta 1790-luvulta. (Kuva: Vuorinen et al. 1991:95.)

Kuva 21. Gyldeńin asemakaavakartta vuodelta 1838. (Kuva: Vuorinen et al. 2001:73.)

Kuva 22. Lappeenrannan asemakaavakartta vuodelta 1897. Kartassa näkyy linnoituksen pohjoispään sataamaan Pallonlahden puolelta vievää junarata. (Kuva: Lilius 1985: kuva 112.)

3.3 Vanhojen kaupunkimittauskarttojen asemoinnin luotettavuus

Lappeenrannan vanhan kaupunki- ja linnoitusalueen suuret topografiset erot ovat vaikuttaneet suuresti vanhojen karttojen mittaustarkkuuteen. Monissa kartoissa linnoitusalueen laen ja alempana olevien ranta-alueiden välillä on tapahtunut mittausvirheitä. Sama koskeen myöhempien esikaupunkien ja linnoitusalueen välisiä suhteita. Tässä kappaleessa käydään läpi nykyiseen KKKJ-3 -koordinaatistoon asemoitujen karttojen asemoinnin perusteet ja esitetään arvio asemoinnin luotettavuudesta. Asemoinnissa edettiin nuoremmista kartoista vanhempiin.

Vuoden 1892 asemakaava

Vuoden 1892 asemakaavakartta (kuva 22 ja liite 3.8) on ainoa kartta, jonka asemoinnissa ei ollut ongelmia. Asemointi tehtiin sekä nykyisessä että asemoitavassa kartassa esiintyvien samojen rakennusten⁴ ja muutaman linnoituksen vallituksen avulla. Kartassa linnoitusalueen ja nykyisen keskustan väliset suhteet ovat oikein esitettyinä eikä mittausvirheistä johtuvia vääristymiä havaittu.

Vuoden 1838 Gyldénin asemakaava

Gyldénin asemakaavan (kuva 21 ja liite 3.7) asemointi tehtiin nykyisen kartan kanssa yhteisten rakennusten avulla⁵. Linnoituksen alueella asemoinnin epätarkkuus on suurimmillaan kahden metrin luokkaa.

Vuoden 1775 ns. ”Tšeljuskinin asemakaava”

Vuoden 1775 asemakaavassa (kuva 16 ja liite 3.6) eri alueiden suhteet ovat vääristyneet siten, että Viipurin esikaupunkialueen (nykyisen keskustan) koordinaatisto kiertynyt vastapäivään suhteessa linnoitusalueeseen. Tämän takia linnoitusalueen ja Viipurin esikaupunkialueen asemointi tehtiin erikseen.

Linnoitusalueella asemointi tehtiin nykyisen ratsuväkimuseon rakennuksen⁶ ja linnoituslaitteiden avulla. Kartan ongelmana oli myös linnoitusalueella ranta-alueiden ja mäen päällä sijaitsevan linnoitusalueen välinen suhde. Pelkkään linnoitusalueen lakialueeseen perustuva asemointi olisi oletettavasti onnistunut paremmin. Asemoinnissa yritettiin kuitenkin korjata alkuperäisen kartan laki- ja ranta-alueiden välistä vääristynyttä suhdetta, mikä johti kartan tarkkuuteen vaikuttavaan kompromissiin. Asemointi antaa lähempänä totuutta olevan yleiskuvan, mutta samalla lakialueen asemoinnin tarkkuus kärsii. Lakialueella arvioitu virhe asemoinnin tarkkuudessa on eteläosassa suurimmillaan kahden metrin luokkaa ja pohjoisosassa hieman enemmän, arviolta kuitenkin alle viiden metrin luokkaa. Ranta-alueilla asemoinnin virheellisyys on suurimmillaan arviolta viidestä lähes kymmeneen metriin.

Viipurin esikaupunkialueella asemointi perustuu kortteleihin ja Mariankirkkoon, jossa asemoinnin virhe on suurimmillaankin alle viiden metrin luokkaa.

1750-luvun lopun kartta

Todennäköisesti 1750-luvun loppupuolelle ajoittuvan kartan (kuva 15 ja liite 3.5) asemointi on tehty linnoituksen vallitusten sekä länsirinteellä sijainneiden raatihuoneen ja rahakammarin avulla. Raatihuoneen perustukset ja rahakammarin kellarin jäänteet kai-

⁴ Nykyiset taidemuseon ja ratsuväkimuseon rakennukset sekä Mariankirkko.

⁵ Nykyiset taidemuseon, ratsuväkimuseon ja Etelä-Karjalan maakuntamuseon rakennukset sekä Mariankirkko.

⁶ Nykyinen ratsuväkimuseo.

vettiin esiin 1980-luvulla. Näiden rakenteiden käyttö asemoinnissa perustuu 1980-luvun kaivauskarttojen asemointiin.

Kartan ongelmana on linnoituksen länsiosa. Alkuperäisessä kartassa linnoitusalueen laki sekä itä- että pohjoisreuna ovat hyvin kuvattuina. Linnoituksen laen länsipuolelle jäävän alueen kartoitus on kuitenkin virheellinen. Alueen koordinaatisto on kiertynyt ja venynyt, että linnoitusalueen lounais- ja luoteisosat ovat venyneet länteen. Linnoituksen länsirannalla kulkeneen maaherrankadun linja on eteläosassaan rantatorin pohjoisosassa lähes kohdallaan, mutta jatkuu kohti pohjoisista noin 14° liikaa länteen päin suuntautuneena (vrt. vuosien 1740, 1739 ja 1728 karttoja). Näin ollen kartta ei anna oikeaa kuvaa niemen länsirannalle rajautuvan rakennuskannan sijoittumisesta nykykartalle. Tämän on harmillista, sillä Maaherrankadun alueen rakennuskantaa ei ole yhtä hyvin esitettyä muissa 1700-luvun Lappeenrannan kartoissa.

Linnoituksen lakialueella asemoinnin itä-länsi –suuntainen virhe on hyvin vähäinen, suurimmillaan todennäköisesti vain muutaman metrin luokkaa. Lakialueen asemointi on kuitenkin venynyt pohjoiseen ja kasvaa kohti pohjoisosia. Pohjois-eteläsuuntaisen virheen suuruus on suurimmillaan arviolta viiden metrin luokkaa. Linnoituksen ulkopuolella vallien eteläpuolella esitetyn asutuksen sijainnin luotettavuus ei ole hyvä. Alueella sijainneen pappilan sijainti vaihtelee suuresti eri kartoissa.

Vuoden 1740 kartta

Vuoden 1740 kartta on A. Brunnoun tekemä (kuva 10, liite 3.4). Kartan mittaustarkkuus on asemoiduista kartoista parhain. Linnoituksen laen, länsirinteen ja Pallonlahteen rajautuvan niemen länsireunan väliset esitetyt suhteet vastaavat todellisuutta. Kartan asemointi on tehty pääportin, itäreunalla Vesiportinkujan päässä olevan portin ja raatihuoneen pohjan avulla. Raatihuoneen pohjan asemointi tehtiin käyttäen hyväksi 1980-luvun kaivauksissa löydettyä raatihuoneen peruskiveystä. Asemoinnissa kartta istui kauniisti paikalleen eikä länsiosien ja niemen laen alueiden välillä ole havaittavissa kartoituksessa tapahtuneita virheitä.

Asemoinnin luotettavuuden arvioiminen on vaikeaa selkeiden nykypäivään linkittyvien ilmiöiden vähäisen määrän takia. Uskon kuitenkin vuoden 1740 kartan olevan asemoiduista kartoista parhaimpia sekä alkuperäisten mittauksen laadun että asemoinnin onnistumisen suhteen. Selkeätä arviota asemoinnin virherajoista on mahdotonta antaa, mutta uskon sen kummassakin kartassa oleva suurimmillaankin huomattavasti alle viisi metriä. Linnoituksen eteläpuolella pappilan alueen rakennuskannan osalta asemoinnin luotettavuutta on olemassa olevan aineiston pohjalta mahdotonta arvioida. Kuitenkin vuoden 1740 kartta vaikuttaa hyvin luotettavalta, ja antaa todennäköisesti muita karttoja luotettavan kuvan pappilan alueen rakennuskannan sijainnista.

Vuoden 1728 kartta

Vuoden inventaariokartta on P. Cedersparren käsialaa (kuva 7 ja liite 3.3). Kartta esittää Lappeenrannan linnoitusta isonvihan jälkeen alkaneiden linnoitustöiden päätyttyä. Kartan asemoinnissa käytettiin hyväksi vuoden 1740 kartan asemointia. Asemoinnissa käytettiin Vesiportinkadun itäpäähän porttia, länsirinteen raatihuonetta, raatihuoneen kohdalla laella sijaitsevaa varushuonetta ja Viipurin portin koillispuolella sijainnutta rakennusta.

Kartta vastaa pääosin vuosien 1739 ja 1740 karttoja. Vallitusten ja niemen lakialueen osalta ko. kartat ovat pääosin yhteneviä, vaikka muutaman metrin karttakohtaisia eroja onkin havaittavissa. Suurimmat erot mainittujen karttojen kesken löytyvät jälleen linnoituksen länsireunalta. Rantatorista pohjoiseen rantarakenteiden esitykset vastaavat toisiaan. Maaherrankadun kortteleiden ja rakennusten suhteen vuoden 1728 kartta

poikkeaa kuitenkin vuosien 1739/1740 kartoista: Raatihuoneen ja Maaherrankadun linjaus kiertyy kaivauksissa löydetyn raatihuoneen pohjan ja myöhempien karttojen asemoinnista noin 5° liikaa länteen. Rantatorin eteläpuolella rantaviivan ja ranta-alueella Pallonlahteen rajautuvien vallien osalta vuoden 1728 kartta heittää noin suurimmillaan noin kymmenen metriä länteen.

Vuoden 1722 linnoitus- ja asemakaavasuunnitelma

Vuoden 1722 Faberin ja Cedersparren linnoitussuunnitelma on ongelmallinen kartta asemoitavaksi (kuva 4 ja liite 3.2). Suunnitelmaa tehtäessä olemassa olevia kartassa esitettyjä rakennuksia ovat lähinnä vain kirkko kirkkotarhoineen ja ylätasanteen luoteiskulmalla sijainnut tuulimylly. Kartan asemoinnissa tiettyjen yhtäläisyyksien hahmottamisessa auttoi Immosen (1992:79) esittämät vertailut vuosien 1722 suunnitelmakartasta ja 1720-luvun lopun kartoista. Linnoituksen pääkatu (nykyinen Kristiinankatu) on pysynyt paikallaan 1600-luvulta lähtien. Koska kyseessä on asemakaava suunnitelma, tuntuisi luonnillisemmalta asemoida kartta elementtien pohjalta, jotka ovat olleet olemassa jo ennen suunnitelmaa ja esiintyvät myös suunnitelman jälkeen. Tällaisia elementtejä olisivat juuri edellä mainitut tuulimylly ja kirkko.

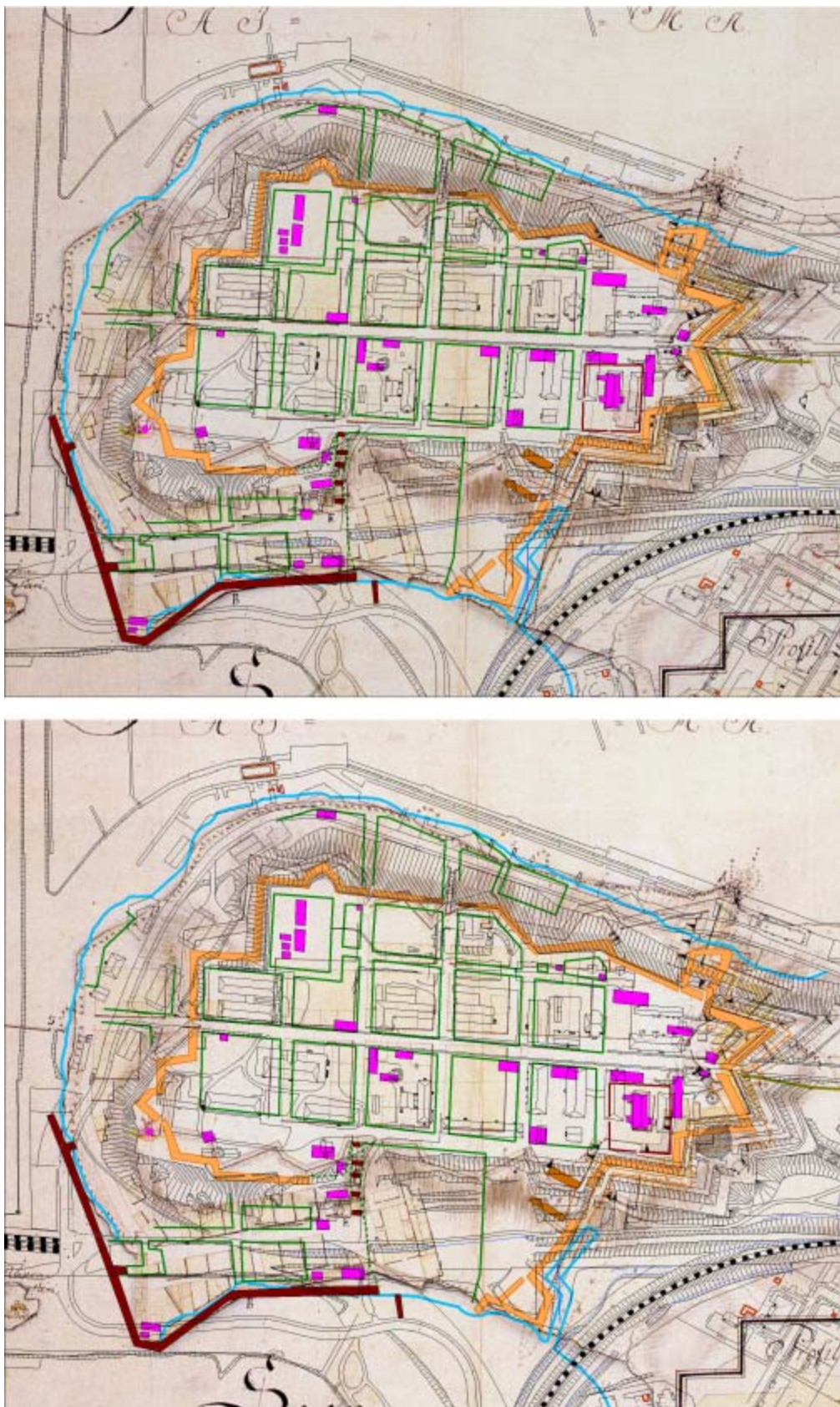
Kirkon käyttäminen asemoinnissa on kuitenkin ongelmallista, sillä kirkko ja kirkkotarha ovat vuoden 1722 asemakaavasuunnitelmassa esitettyinä erilaisessa suhteessa muuhun asemakaavaan kuin myöhemmät 1700-luvun alkupuoliskolla toteutunutta asemakaavaa kuvaavissa karttaesityksissä. Tämän selittämiseksi on kaksi mahdollisuutta: vuoden 1722 linnoitus- ja asemakaavasuunnitelmassa kirkon ja kortteliston suhde poikkesi myöhemmästä toteutuksesta, tai sitten kirkko ja kirkkomaa ovat kuvattuna kartassa virheellisesti. Tämän ongelman takia tein kartasta kaksi asemointia: ensimmäisen kirkon huomioiden ja toisen asemakaavaan pohjautuen (kuvat 23a ja b). Molemmissa asemoinneissa käytettiin apuna vuoden 1728 kartan asemointia

Kirkkoon pohjautuvassa asemoinnissa (kuva 23a) oletettiin olemassa oleva kirkko oikein kuvatuksi ja suunnitelmassa esitetty asemakaava sellaisenaan toteutumattomaksi. Tässä asemoinnissa asemointi tehtiin linnoituksen laen luoteisosan tuulimyllyä, kirkkoa ja linnoituksen pohjoisreunan porttia. *Asemakaavaan pohjautuvassa* asemoinnissa (kuva 23b ja liite 3.2) oletettiin kartassa tehdyn virhe kirkon esittämisen suhteen. Asemointi tehtiin laen luoteiskulman tuulimyllyn, vallituksen etelä- ja länsireunojen porttien sekä vallituksen oletettavasti yhtenevien pisteiden avulla. Lisäksi oletettiin suunnitelmassa esitetyn Pallolahden rannan yhtenäisen sillan suunnitelman vastaavan vuoden 1728 kartassa toteutunutta siltaa länteen työntyvän kärjen osalta.

Molemmat asemoinnit ovat ongelmallisia. Koska vuoden 1722 kartta on vain suunnitelma, en ryhdy arvailemaan asemointien luotettavuutta. Liitteessä 3.2 esitetty digitoituna asemointi, jossa esitetty kirkon sijainti on oletettu kartoitussvirheeksi.

Vuoden 1649 asemakaavasuunnitelma

Lappeenrannan ensimmäinen E.N. Aspegrenin tekemä asemakaavasuunnitelma on niin karkea esitys, ettei sen tässä esitettyä asemointia voi pitää kuin suuntaa-antavana (kuva 3 ja liite 3.1). Asemointi on tehty kirkkotarhan ja niemen lakialueen muotojen pohjalta.

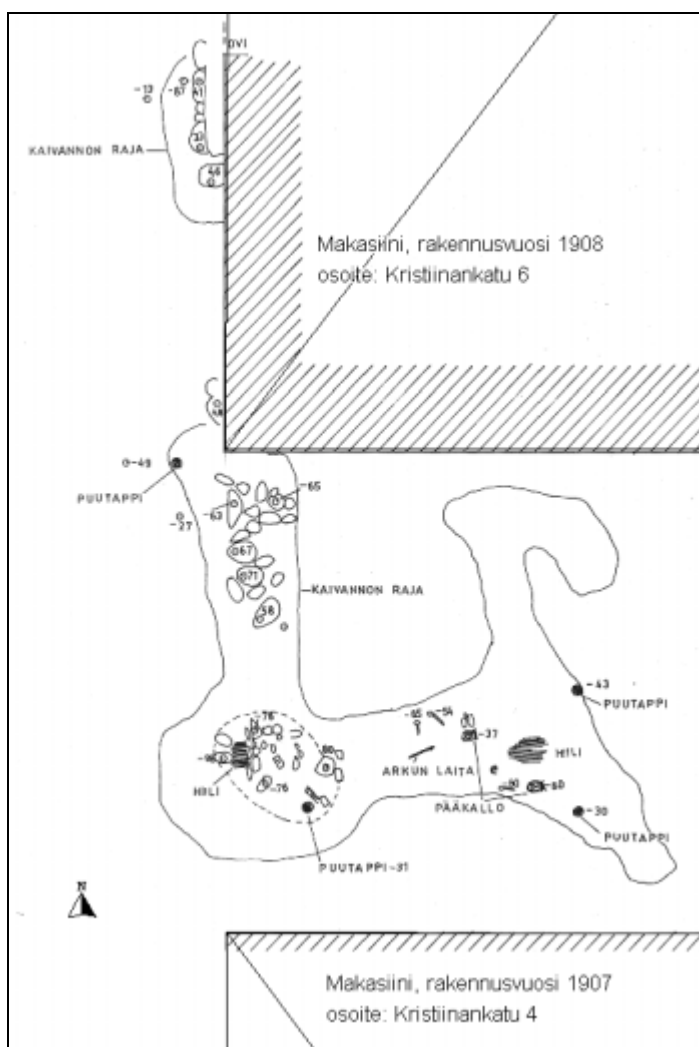

Kuvat 23a ja b. Vuosien 1722 ja 1728 kartat nykykartalla. Vasemmalla (23a) esitetynä vuoden 1722 kirkon sijainnin oikeellisuuteen pohjaava asemointi. Oikealla (23b) oleva asemointi pohjautuu asemakaavan jatkuvuuteen ja olettaa kirkon olevan merkitynä väärin vuoden 1722 karttaan. Kuvassa nykyinen kantakartta, vuoden 1722 rasterikartta ja vuoden 1728 kartta digitoituna. (Vuoden 1722 rasterikartta: Vuorinen et al. 1991:46, Kantakartta © Lappeenrannan kaupunki, Tekninen toimiala, Kiinteistö- ja mittausosasto.)

4. Aiemmat arkeologiset tutkimukset ja restaurointityöt

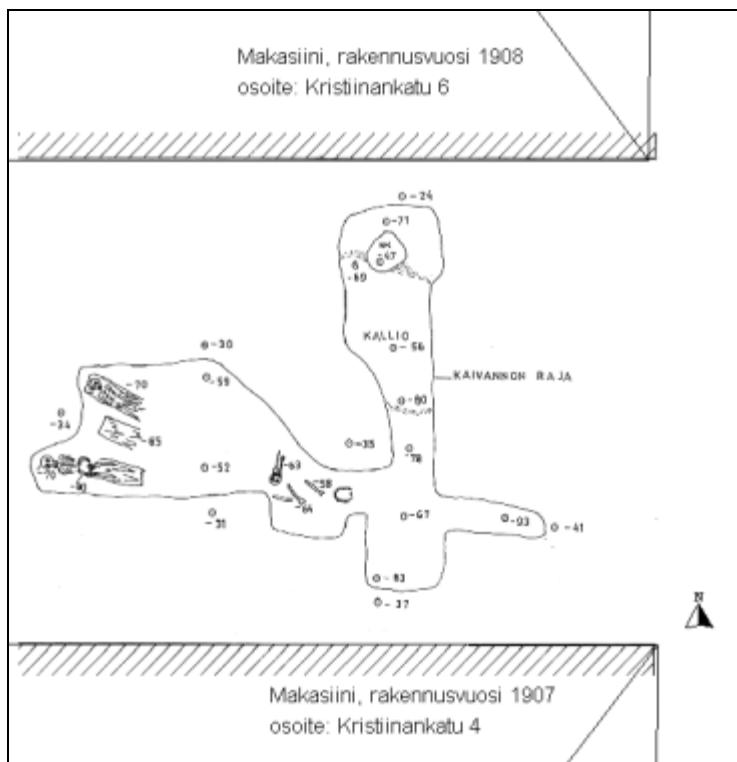
4.1 Arkeologia

Lappeenrannan linnoituksen alueella on tehty useita arkeologisia tutkimuksia. Suurimmat tutkimukset on tehty länsirinteellä ja länsireunan kaupunkiaikaa edeltäneen viipurilaisten markkinapaikan alueella vuosina 1985, 1986 ja 1988. Nähtävästi ensimmäinen kaivaus linnoitusalueella on tehty L. Laaksosen ja V. Laineen toimesta kirkon paikalla vuonna 1969. Tuolloin on kaivettu kolme muodostaan epämääräistä kaivausalueita Ratsuväkimuseon koillispuolella sijaitsevien 1900-luvun alussa rakennettujen makasiinien väliselle alueelle. Kaivauksesta ei löytynyt raporttia vaan ainoastaan yksi kaivauskartta (signum 405.2.4. MV:RHOA)⁷. Kartassa (kuva 24a ja b) on kuvattuna kaivausalueet ja niiden havainnot kahdessa vaiheessa. Kaivauksissa paljastui useampi haudausluurankoineen, arkun jäänteitä ja epämääräisiä kivirakenteita.

Kuva 24a. Lappeen kirkon kaivauskartta vuodelta 1969. Läntinen kaivausalue. Mk 1:100. Kartan muokaus T. Mökkönen.

⁷ Jukka Luoto Etelä-Karjalan museolta otti yhteyttä Lasse Laaksoseen, joka muisti kaivaukset hyvin. Laaksosen mukaan raportti on tehty. Raporttia ei kuitenkaan löytynyt Museoviraston rakennushistorian eikä historian osastojen arkistoista, eikä myöskään Lappeenrannan kaupungin arkistosta.

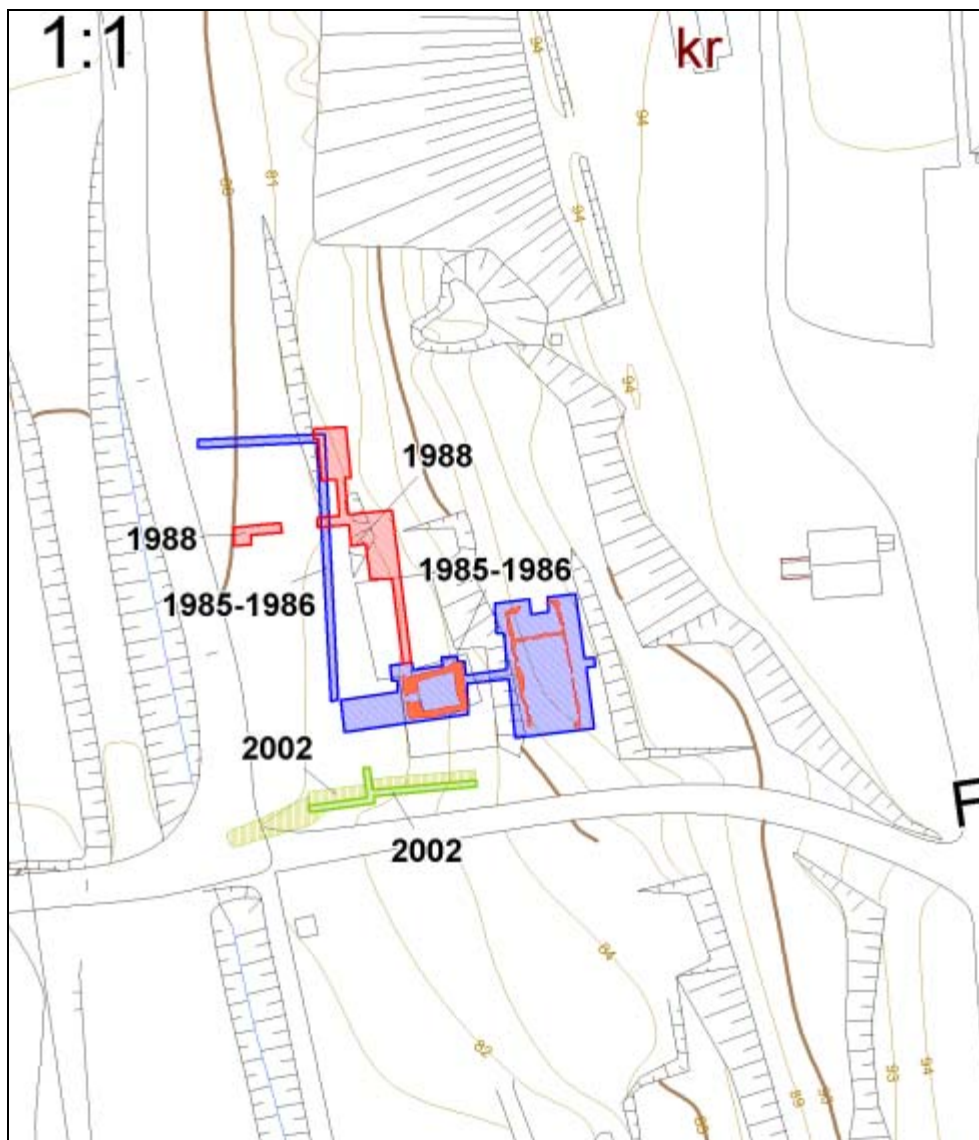

Kuva 24b. Lappeen kirkon kaivauskartta vuodelta 1969. Itäinen kaivausalue. Mk 1:100. Kartan muokaus T. Mökkönen.

Vuonna 1972 Kristiinankadulle tehtiin jäte- ja sadevesiputkistoa. Töiden yhteydessä dokumentoitiin piirtämällä ja valokuvaamalla kaivannon itäprofiili Radio- ja TV-talon eteläkulmalta Viipurin porttia kohti 68 m matkalta, ts. Katariinantoria reunustava osuus. Kaivanto kulki Kristiinankadun länsisivua ja oli leveydeltään ja syvyydeltään n. 3 m. Tarkkailu päätettiin lopettaa 68 m jälkeen, koska mitään rakenteita tai merkittäviä löytöjä ei löytynyt. Profiilipiirroksista selviää silloisen katupinnan (n. 94 m mpy) ja puhtaan pohjamaan väliin jäävän kerroksen paksuus, joka vaihteli 1-1,5 metrin välillä. Raportissa ei ole mitään tietoja mahdollisista löydöistä, eikä profiilikartoissa esiintyviä kahta kivikeskittymää ole tulkittu kuuluneeksi mihinkään rakenteeseen, mikä on kuitenkin todennäköistä ottaen huomioon alueen maaperän luontaisen vähäkivisyyden. (Nordberg 1972.)

Kaikki raportoidut arkeologiset kaivaukset ovat keskittyneet linnoituksen länsireunalle markkinapaikan alueelle (kuva 25). Vuosina 1985, 1986 ja 1988 alueella on tutkittu yhteensä noin 430m². Rinteestä on kaivettu esiin useaan kertaan uusiokäytetty raatihuoneen pohja ja alemmaa markkinapaikalta rahakammarin kellari. Torialueella tehdyt kaivaukset viittaavat alueen olleen osittain kivetty. Vuoden 1988 kaivauksissa torialueen löydettiin myös 1700-luvun rakennuksen pohja. Alueen rahalöydöt ajoittuvat 1570-luvulta 1800-luvulle. (Immonen & Laaksonen 1985; 1986; Laaksonen & Tynkkynen 1989.)

Vuonna 2000 Lappeenrannasta tehtiin kaksi luulöytöä. Kiiveri-Hakkarainen Etelä-Karjalan museolta dokumentoi Rakuunanmäeltä Pallon vanhan ortodoksisen hautausmaan läheltä luiden löytöpaikan. Luut liittyvät todennäköisesti vuoden 1741 taisteluihin (Kiiveri-Hakkarainen 2000). Samana vuonna luita löytyi myös Linnoituksen pohjoispäästä Satamatie 17 ja 19 välistä patterin tyvestä. Noin metrin syvyydelle 140x180 cm kuppaan oli asetettu miehen, naisten ja lapsien luita – minimiyksilömäärältään 54 henkeä. Kyseessä ei ollut primäärihautausta vaan myöhemmin, todennäköisesti 1900-

Kuva 25. Linnoituksen länsirinteen kaivausalueet vuoteen 2002. Vuosien 1985-1986 alueille on merkittyinä rakennehavainnot: vasemmalla rahakammarin kellari ja oikealla raatihuoneen kivijalka. Mk 1:1000. (Kantakartha © Lappeenrannan kaupunki, Tekninen toimiala, Kiinteistö- ja mittausosasto.)

luvun jälkipuoliskolla tehty hautaus. Vainajien kuoleman ajankohtaa ei pystytty selvittämään. (Niukkanen 2000; Tourunen 2000.)

Seuraavana vuonna luita tuli esiin vanhan Lappeen kirkon paikalta Etelä-Karjalan taidemuseon eteläpuolelta. Tuolloin taidemuseon ja sen eteläpuolella sijaitsevan makasiinin väliin kaivettiin 20 m pitkä ja 3,5-4 m leveä alue uuden henkilöstösisäänkäynnin rakentamisen yhteydessä. Avatun alueen länsireunaan oli kaivettu kooltaan 1,5 x 0,7 m ja 40 cm syvä koekuoppa, josta tuli esiin pääkallo ja luunpaloja, ja puhdistettaessa pohjalta selkäranka. Kuopan yläosassa 10-15 cm paksuisen pintamullan alla oli 10 cm paksuinen aikoinaan kuoppaan haudattu nahkakerros (pääasiassa kengän pohjia), jonka alla oli paikoin ohut 5 cm paksuinen tummanruskea sorakerros. Selkäranka lepäsi ruskeassa soramaassa liikuttelemattomana. Vihreän makasiinin reunalle kaivettiin puhtaaseen pohjahiekkaan n. metrin levyinen ja 80 cm syvä kaivanto veden poistotukelle ilman löytöjä. Muulta avatulta alueelta poistettiin vain humus- ja täytemaakerrokset. Valoku-

vat ja luut ovat talletettuina Etelä-Karjalan maakuntamuseoon. (Kähtävä-Marttinen 2001.)

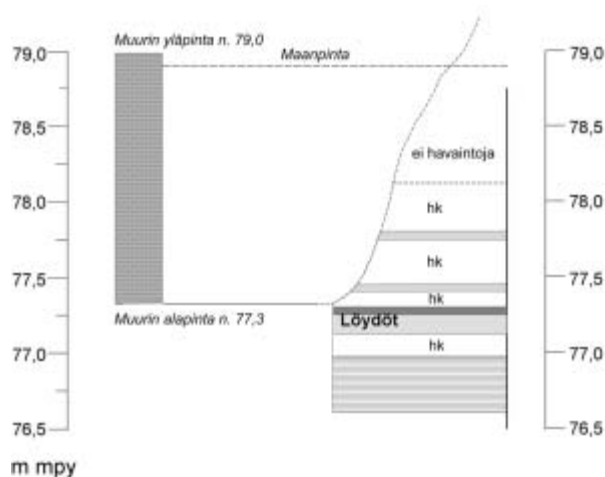
Viimeisin raportoitu kaivaus tehtiin vuonna 2002 länsireunan restaurointitöiden takia (Annala 2003). Kaivaukset sijoituivat 1980-luvun kaivausalueiden eteläpuolelle. Tutkimuksen tavoitteena oli alueen stratigrafian selvittäminen ja eri kerrostumien ajoittaminen. Alueella on paksu 1980-luvulla tehty täytekerros, josta halutaan restauroinnin yhteydessä päästä eroon. Alueen maanpinta halutaan laskea 1700-luvun käytön tasolle. Kaivauksissa havaittiin kivrakenteita: portaat⁸, vesikouruja ja muurimainen kivrakennne. 1600- ja 1700-lukujen torialueelta ei havaittu rakennusten jäänteitä. Täytemaakerokset rajoittuivat rinteeseen juurelle.

Inventoinnin yhteydessä tein havaintoja linnoituksen länsireunalta linnoitusrakenteiden paljastamiseksi tehtyjen kaivantojen profiilista (kuvat 26-28). Alueen linnoituslaitteet on rakennettu 1700-luvun loppupuolella. Kaikki alueen löydöt tulivat muuria alemmalla tasolta. Löytöinä on nuorempaa punasavikeramiikkaa, kaakelin paloja, ikkunalasiasia ja koristeetonta väriltään punertavaa ruskeaa nuorempaa karjalaista keramiikkaa. Kerroksesta löytyi myös muutama pieni liitupiipun varren koristelematon katkelma, joita ei otettu talteen. Löydöt ajoittuvat etupäässä 1600-luvulle (KM 2003118). Paikka on ollut 1600- ja 1700-luvuilla rantaviivan yläpuolella, mutta lähellä rantaa. 1700-luvun karttojen perusteella paikalla on ollut asutusta (ks. liitteet 3.3 ja 3.4). Löytöjä sisältäneen kulttuurikerroksen paksuus paikalla oli vain noin 20 cm. Löytökerros oli pinnasta tummanruskeaksi värjäytynyt ja alempana vaaleampaa hiekkaa. Seassa oli löytöjen lisäksi tiilenpaloja, hiilipaloja ja puusilppua.

Kuva 26. Profiilin sijainti. (Kantakartta © Lappeenrannan kaupunki, Tekninen toimiala, Kiinteistö- ja mittausosasto.)

⁸ Kaivausraportissa suoraan pohjamaan päällä sijainneita portaita on arveltu iältään vanhoiksi. Kyseiset Friksenheiminkujan kohdalla rinteessä sijaitsevat portaat ovat todennäköisesti esitettyinä 1722, 1728 ja 1739 kartoissa. Vuosien 1728 ja 1739 karttojen asemoinnin perusteella kyseiset portaat ovat olleet alimmat rinteessä sijainneista viidestä vastaavasta portaikosta. Kaivauksen havaintojen perusteella portaat sijaitsivat juuri alkuperäisen jyrkemmin nousevan rinteeseen tyvessä.

Kuva 27. Profilipiirros. Hiekkaisen täytemaakerrosten (hk) välissä oli kulttuurikerroksiksi luonnehdittavia ohuita kerroksia. Kaikki löydöt tulivat muurin alapuolisesta kerroksesta. Alimpana profiilissa oli kostea hieno hiekka, jonka seassa oli runsaasti orgaanista aineista (mm. veistettyjä puun paloja). Kohti pohjoista. Mk. 1:50.

Kuva 28. Profili suoritettiin linnoituksen länsireunan alueelle restaurointitöissä avatun muurin reunaan seuraavaan kaivantoon. Profiilin sijainti kuvassa etualalla muurin taiteen kohdalla. Oikealla nousee linnoituksen länsireunan rinne, jonka juuressa markkinapaikan alue. Kohti N.. (MV:RHOA 125373: 4-6.)

4.2 Restaurointityöt

Lappeenrannan linnoituksen restaurointi aloitettiin vuonna 1976 (Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999). Tuolloin työn pohjana oli arkkitehti Keijo Koskisen linnoitusalueita käsittelevä diplomityö (Koskinen 1975). Vallien restaurointitöiden eri vaiheiden seuraaminen on vaikeaa, sillä yhteenvertaamattomia ei ole tehtynä. Museoviraston rakennushistorian arkistosta löytyy mittapiirustuksia mikrofilmeinä (yhteensä reilu 750 kpl), mutta niiden läpikäynti on täytynyt jättää tämän työn ulkopuolelle luettelotietojen puuttumisen vuoksi. Alkuperäiset piirustukset löytyvät Arkkitehti-toimisto Koskinen & Schalinin arkistosta. Restaurointitöiden vaikutuksia vallien läheisyydessä sijaitseviin kulttuurikerroksiin on vaikea arvioida.

Museoviraston rakennushistorian osaston piirustusarkistosta löytyy joitakin restaurointiin liittyviä piirustuksia. Piirtämällä dokumentoinnista ovat vastanneet museoviraston rakennushistorian osaston ammatti- ja harrastuspiirtäjät. Monet kartat liittyvät nimiöosan perusteella kaivauksiin tai tutkimuskaivauksiin. Kyseessä lienevät restaurointityön yhteydessä tehdyt koeajat, joilla on pyritty paikallistamaan linnoitusrakenteiden sijainti. Näistä kaivauksista ei löydy Museoviraston arkistosta karttojen lisäksi muita kaivauksiin liittyviä dokumentteja. Restaurointitöissä toimivien insinööri Pauli Nupposen ja työmaanjohdaja

Teuvo Tupakan kanssa käymieni keskustelujen (13.5.2003) mukaan linnoituksen itäosaan on tehty noin viisitoista koeojaa ja länsireunan markkina-alueella yli kymmenen koeojaa (1990-luvun alussa).

Vuoden 1989 H. Ahtiaisen piirtämät useat leikkauskartat liittyvät tutkimuskaivauksiin (MV/RHOA signum 405.2.37-45). Leikkauksiin on merkittynä muurit ja puurakenteet. Maakerroksista on eroteltuina turve, täytemaa ja sora, mutta tarkemmat selitykset tai tulkinnat puuttuvat. Leikkauspiirroksista selviää kuinka syvälle on kaivettu, mutta karttaa, josta selviäisi leikkausten sijainti, ei löytynyt. Vuoden 2002 kaivauksissa linnoituksen länsireunalta löytyneet entisen Pallonlahden rannan paalu ja arkkurakenteita. Rakenteet on dokumentoitu ja alueesta on tehtynä asemapiirros (MV/RHOA signum 405.2.50-51). Kyseiset piirrokset antavat hyvän kuvan rakenteista, mutta niistä puuttuu arkeologinen näkemys - maaperän kerrostumiin liittyvät havainnot ja tulkinta.

5. Nykyiset katu-, tori- ja puistoalueet

Katualueet

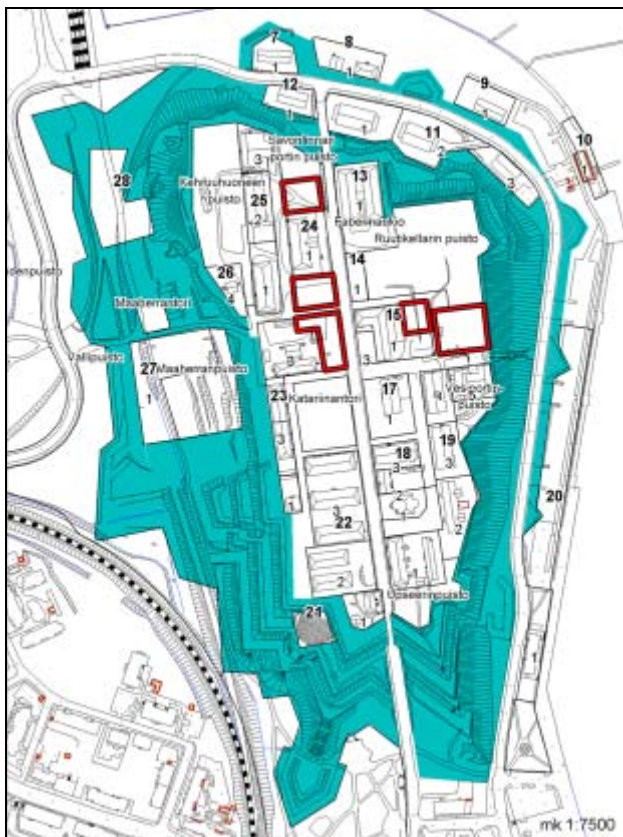
Ainoastaan Kristiinankatu ja Faberinkuja ovat pysyneet jotakuinkin paikallaan 1600-luvulta nykypäivään. Muilla linnoituksen katualueilla on mahdollisuus törmätä kaivutöiden yhteydessä 1600-luvun kaupungin tonttien kerrostumiin. Kunnallistekniset kaivannot ovat tuhonneet osan katujen kerrostumista, mutta eivät varmasti kaikkea. Tulevaisuudessa kunnallisteknisten kaivutöiden arkeologisella seurannalla ja kaivannon profiilien tutkimuksella on mahdollista saada hyödyllisiä läpileikkauksia alueen kerrostumista.

Torit ja aukiot

Tutkimusalueella on vuoden 1997 asemakaavamuutoksen mukaan neljä toria tai aukiota. Linnoituksen laella sijaitsevat *Katariinantori*, *Faberinaukio* ja *Pokrovanaukio* sijaitsevat kaikki 1600-luvun asemakaavasuunnitelman tonttialueilla ja niiden alueella on todennäköisesti säilyneenä arkeologisesti mielenkiintoisia kerrostumia (ks. Liite 5). Kunnallistekniset kaivannot ovat tuhonneet kaikilla näillä pienen osan kerrostumista (ks. Liite 7). Linnoituksen länsirinteen juuressa sijaitseva *Maaherrantori* sijaitsee jo osittain arkeologisesti tutkitulla alueella, mutta sen alueella on oletettavasti vielä tutkimattomia kerrostumia.

Puistoalueet

Linnoituksen laella sijaitsee viisi puistoa. *Kehruuhuoneen puisto*, *Savonlinnan portin puisto*, *Ruutikellarin puisto* ja *Upseeripuisto* sijaitsevat kaikki pääosin 1600-luvun asemakaavasuunnitelman tonttialueilla. Näiden puistojen kerrostumat ovat oletettavasti suurimaksi osaksi hyvin säilyneitä (ks. Liite 5). *Vesiportinpuisto* sen sijaan sijaitsee alueella, jonka topografiaa on muokattu runsaasti myöhempien vallitus ja muiden rakennustöiden yhteydessä, minkä takia kyseisen puiston kerrostumien säilyneisyys on hyvin epävarmaa.

Kuva 29. Vuoden 1997 asemakaavamuutoksen rajaama muinaismuistoalue ja asemakaava ulkopuolelle jätetyt alueet (punainen raja). (Kantakartta © Lappeenrannan kaupunki, Tekninen toimiala, Kiinteistö- ja mittausosasto.)

Asemakaavan ulkopuolella olevat alueet

Vuoden 1997 asemakaavan muutoksen ulkopuolelle jätetyt alueet (kuva 29) ovat sijainneet kaikki, Frisenheiminkujan ja korttelin 24 välistä aluetta lukuun ottamatta, 1600-luvun asemakaavasuunnitelman tonttialueilla. Näillä kaikilla alueilla on todennäköisesti myös säilyneitä kerrostumia (ks. Liite 5).

Muinaismuistoalueet (SM)

Vuoden 1997 asemakaavamuutoksessa määriteltiin muinaismuistoalueeksi linnoituksen vallitusten alue (kuva 29). Rannassa sijainneiden puolustusvarustusten ja linnoituksen laen vallitusten välinen alue on määritelty myös muinaismuistoalueeksi muuten, paitsi niiltä osin joille halutaan uudisrakentamista (linnoituksen länsiosassa kaupunkia edeltäneen markkinapaikan alueella). Muutoskaavassa esitetty muinaismuistoalueen raja suojellee kyllä silmin maan pinnalla havaittavat vallit, muttei maanalaisia kulttuurikerroksia.

Museovirasto on katsonut etupäässä isovihaa (1713-1721) vanhempien maanalaisen kaupunkikerrostumien kuuluvan muinaismuistolain piiriin. Lappeenrannan tapauksessa tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että *koko linnoituksen alue on yhtä ja samaa muinaismuistoaluetta, johon kuuluu vallitusten lisäksi myös linnoituksen sisäosat.*

6. Alueiden luokittelu ja luokittelun perusteet

Kaikki isoavihaa vanhemman kaupunkialueen tontit jaettiin tutkimuksellisen ja suoje-luksellisen mielenkiinnon mukaan *kolmeen luokkaan*: 1.) Erittäin todennäköisesti säi-lynyt ja/tai tutkimuksellisesti erityisen mielenkiintoinen alue. Tähän luokkaan kuuluvat kaikki alueet, joilla 1600-luvun kerrostumat ovat todennäköisesti hyvin säilyneitä. Li-säksi luokkaan kuuluvat tutkimuksellisesti erityisen mielenkiintoiset alueet, kuten esim. raatihuoneen ympäristö ja porvariston asuinalueet, joiden kerrostumat ovat todennäköi-sesti kuitenkin osittain tuhoutuneet. Ensimmäisen luokan kohteet tulisi pyrkiä suojele-maan tai tilanteen vaatiessa vapauttaa rakentamiselle tapauskohtaisesti arvioitavalla tutkimuksella. 2.) Luultavasti säilynyt ja/tai tutkimuksellisesti mielenkiintoinen alue. Tähän luokkaan kuuluvat 1600-luvun rakennetun kaupunkialueen reuna-alueet, joiden rakennuskäytöstä ei ole täyttä varmuutta. Lisäksi luokkaan kuuluvat 1600-luvun kaa-voitetun kaupunkialueen osittain tuhoutuneet osat. Toisen luokan alueilla maaperään kajoaminen voidaan tehdä joko arkeologin valvonnassa tai sitten alueella on suoritetta-va koetutkimuksia. Tarvittavat toimenpiteet arvioidaan tapauskohtaisesti. 3.) Tuhoutu-neet alueet. Luokkaan kuuluvat vanhan kaupunkialueen ulkopuoliset alueet sekä kau-punkialueen sisältä ne alueet, joiden kerrostumat ovat todennäköisesti jo täysin tuhou-tuneet. Maankäyttö kolmannen luokan alueilla ei vaadi arkeologisia tutkimuksia ellei töiden aikana tule vastaan tutkimusta ja dokumentointia vaativia rakenteita tai kerros-tumia.

Lappeenrannan tapauksessa kerrostumien säilyneisyyden arviointia vaikeuttaa alueen linnoitushistoria. Linnoitustöiden yhteydessä tapahtuneeseen maankäyttöön on vaikea päästä käsiksi. Käytännössä linnoitusalueen maankäytön ja topografian ajallisen kehi-tyksen ymmärtämiseksi tarvittaisiin arkeologisia ja/tai geologisia maaperän kerrostu-miin kohdistuvia tutkimuksia.

7. Raportin laatiminen

Inventointiraportti on tehty Microsoft Access –tietokantaohjelmalla työstettyyn tieto-kantaan. Tietokanta koostuu kolmesta taulukosta: *Perustaulukosta*, josta selviävät kaik-ki ensimmäiseen ja toiseen luokkaan kuuluvat tontit kiinteistötunnuksineen⁹ (JHS138 mukaisesti 000 kunta, 000 sijaintialue, 0000 ryhmä ja 0000 yksikkö) ja osoitteinen, *Kohdekuvaustaulukosta*, jossa on lyhyt kuvaus kohteesta ja tonttialueen historiasta sekä *Rakennustaulukosta*, jossa on lyhyt selvitys tontin rakennuskannasta (rakennukset, ra-kennusvuosi, perusta ja kellarit). Tässä raportin paperiversiossa tietokannan taulukoista yhdistetyt ja tulostetut raportit ovat liitteenä 8. Tonttien valokuvat löytyvät liitteistä (Liitteet 9-10). Taulukoissa kohteet on järjestetty kiinteistötunnuksen perusteella nou-sevaan järjestykseen. Asemakaavan ulkopuolelle jätettyjen alueiden, puistojen, katualu-eiden ja torien tilanne on käsitelty erikseen luvussa 5.

Inventointiraporttiin liittyvät kartat on tehty MapInfo 7.0 –ohjelmalla. Pohja-aineistona on käytetty Lappeenrannan kaupungin tuottamaa vektorimuotoista kantakarttaa.

⁹ Kiinteistötunnuksissa on seurattu vuoden 1997 asemakaavamuutoksen kortteli- ja tonttinumeroita.

8. Inventoinnin tulokset

Lappeenrannan inventoinnissa käytiin läpi isoavihaa vanhempi kaupunkialue. Inventoinnin tuloksena on myöhemmän maankäytön tuhoavan vaikutuksen arviointiin perustuva luokittelu kerrostumien todennäköisestä säilyneisyydestä muinaisjäännösalueen sisällä. Kyseessä on siis suuntaa antava arvio muinaisjäännöksen eri osien säilyneisyydestä, joka ei perustu kulttuurikerrosten tai rakenteiden konkreettiseen havainnointiin. Taulukossa 1 on esitettyä inventoinnin tuloksia numerotietona. Tietokannasta tulostetut 1. ja 2. luokan alueiden perustiedot sisältävä kohdeluettelo, kohdekuvaukset ja tiedot rakennuskannasta löytyvät liitteestä 8. Inventoinnin tulos on esitettyä visuaalisesti kantakarttapohjalla liitteessä 5.

	alueet (kpl)	pinta-ala (ha)	tutkimusalueen pinta-alusta (%)
1. luokka	16	6,45	22,3
2. Luokka	31	2,69	9,3
yhteensä	47	9,14	31,6

Taulukko 1. Lappeenrannan kaupunkiarkeologisen inventoinnin tuloksena saatujen tutkimuksellisesti ja suojelullisesti mielenkiintoisten tonttien määrällinen ja pinta-alallinen jakauma 1. ja 2. luokan alueiden kesken.

Kaikista 1.- ja 2.-luokan alueella tehtävistä maaperään kajoavista rakennustoista on ilmoitettava etukäteen Museoviraston rakennushistorian osastoon (osoite: Kulttuuritalo, Sturenkatu 4, PL 169, 00511 Helsinki, puhelin: 09-40501), josta annetaan tapauskohtaiset toimintaohjeet. Myös vanhan kaupungin *katualueilla* tehtävistä rakennustoista tulee ilmoittaa hyvissä ajoin Museovirastoon.

9. Inventoinnin tulokset, tulevaisuuden mahdollinen rakennustoiminta, suojellut rakennukset ja muinaisjäännösalueet

Kaupunkiarkeologisissa inventoinneissa on pyritty hahmottamaan tutkimusalueen tulevaisuuden rakennuspaineita alueen rakennussuojelun, jo tiedossa olevien rakennushankkeiden ja asemakaavan käyttämättömien rakennusoikeuksien pohjalta. Lappeenrannan tapauksessa tietojen pohjana käytettiin vuoden 1997 asemakaavamuutosta (liitteet 6.1-6.2).

Linnoituksen alueen rakennuskanta on lähes kokonaan suojeltua. Alueelle on vuoden 1997 asemakaavamuutoksessa esitetty uudisrakentamista länsirinteen juurelle, 1500-luvun markkinapaikan alueelle, jonne kyseisessä kaavassa on rakennusaloja uusille rakennuksille (korttelit 27 ja 28). Lisäksi kaikki asemakaavamuutoksen ulkopuolelle jätetyt linnan laen alueet (ks. kuva 29) ovat rakentamattomia, ja siten potentiaalisia alueita mahdolliselle tulevaisuudessa tapahtuvalle uudisrakentamiselle. Nämä kaikki alueet ovat kyseisen kaavan muinaismuistoalueen rajauksen ulkopuolella, ja kuuluvat tässä

inventoinnissa määritellyn 1. luokan alueiksi (erittäin todennäköisesti säilynyt ja/tai tutkimuksellisesti erityisen mielenkiintoinen alue).

Vuoden 1997 asemakaavamuutoksen muinaismuistoalue (SM) on laajuudeltaan 10,73 hehtaaria ja kattaa 37% inventointialueen kokonaislasta (ks. kuva 29 ja liitteet 6.1-6.2). Kaavan muinaismuistoalue suojelee kyllä vallituksia, muttei linnoituksen sisäosien alueita.

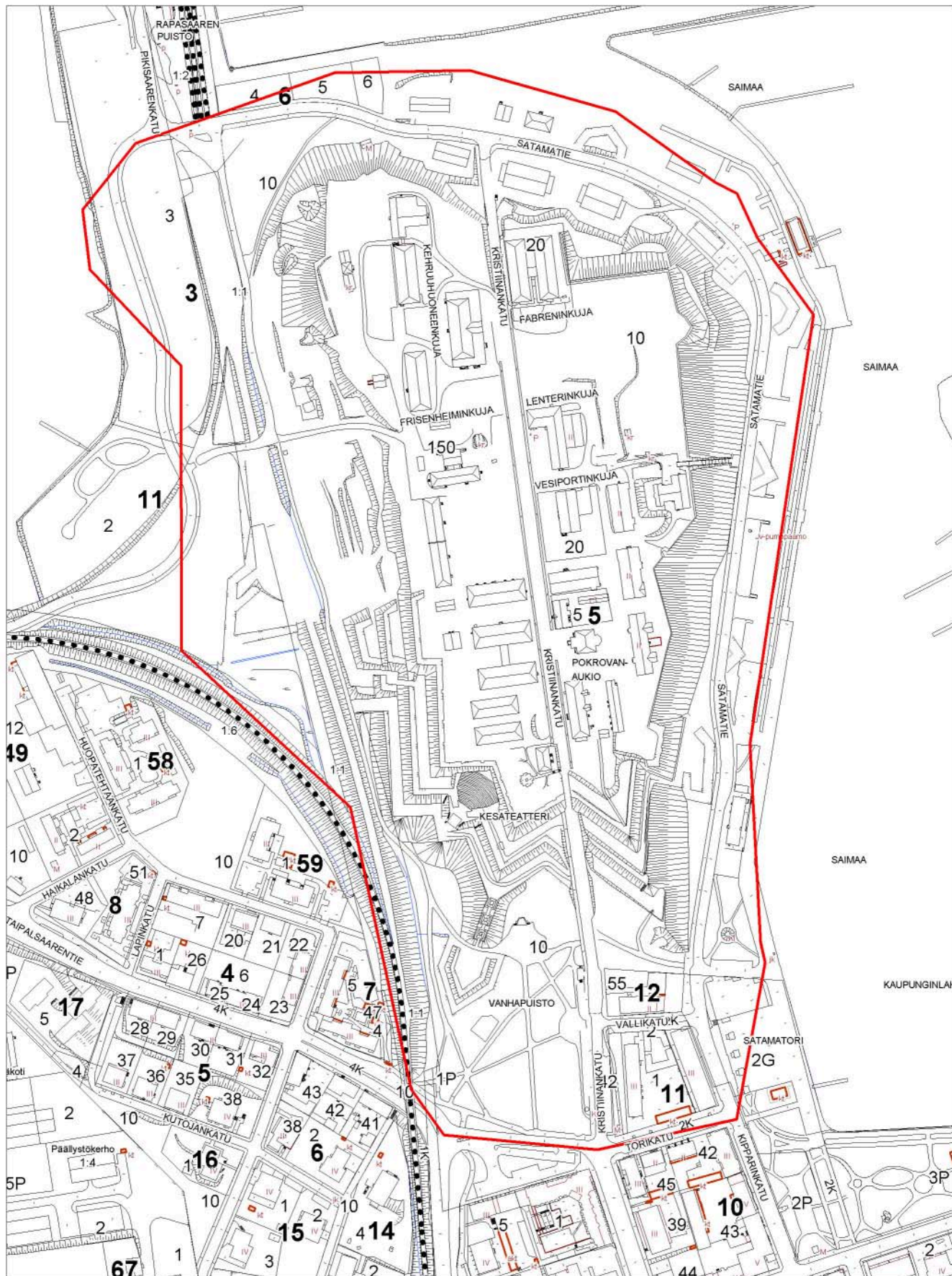
10. Yhteenveto

- Tutkimusalueen rajausta on tehty vuoden 1649 asemakaavasuunnitelman ja 1720-luvun karttojen pohjalta
- Alueen nykyinen rakennuskanta ei ole tuhonnut juurikaan kerrostumia (Radiotalo poikkeus)
- Alueen linnoitushistoria vaikeuttaa maanalaisia kerrostumia tuhoavan maankäytön arviointia – alkuperäisen topografian ymmärtäminen vaatisi arkeologisia/geologisia tutkimuksia
- Alueen arkeologisesti mielenkiintoiset kerrostumat ovat todennäköisesti hyvin säilyneitä (arviointia vaikeuttavista tekijöistä huolimatta)
- Tutkimusalueen rakennuksista suuri osa on suojeltuja. Tutkimusalueella on kuitenkin odotettavissa uudisrakentamista.
- Vuoden 1997 asemakaavamuutoksen muinaismuistoalueen rajauksesta poiketen linnoitusalueella tulee käsitellä kokonaisuudessaan muinaismuistoalueena, johon kuuluu vallien lisäksi myös sisäosien rakennetun alueen maanalaiset kerrostumat
- Inventoinnissa määriteltyjen 1. ja 2. luokan alueilla tehtävistä maaperään kajoavista rakennustöistä on ilmoitettava etukäteen Museoviraston rakennushistorian osastoon. Sama pätee myös isoavihaa vanhemman kaupunkialueen katualueilla tehtäviin kaivutöihin.

Alkuperäistä raporttia liitteineen ja valokuvineen säilytetään Museoviraston rakennushistorian osaston arkistossa Helsingissä.

Helsingissä 30.12. 2003

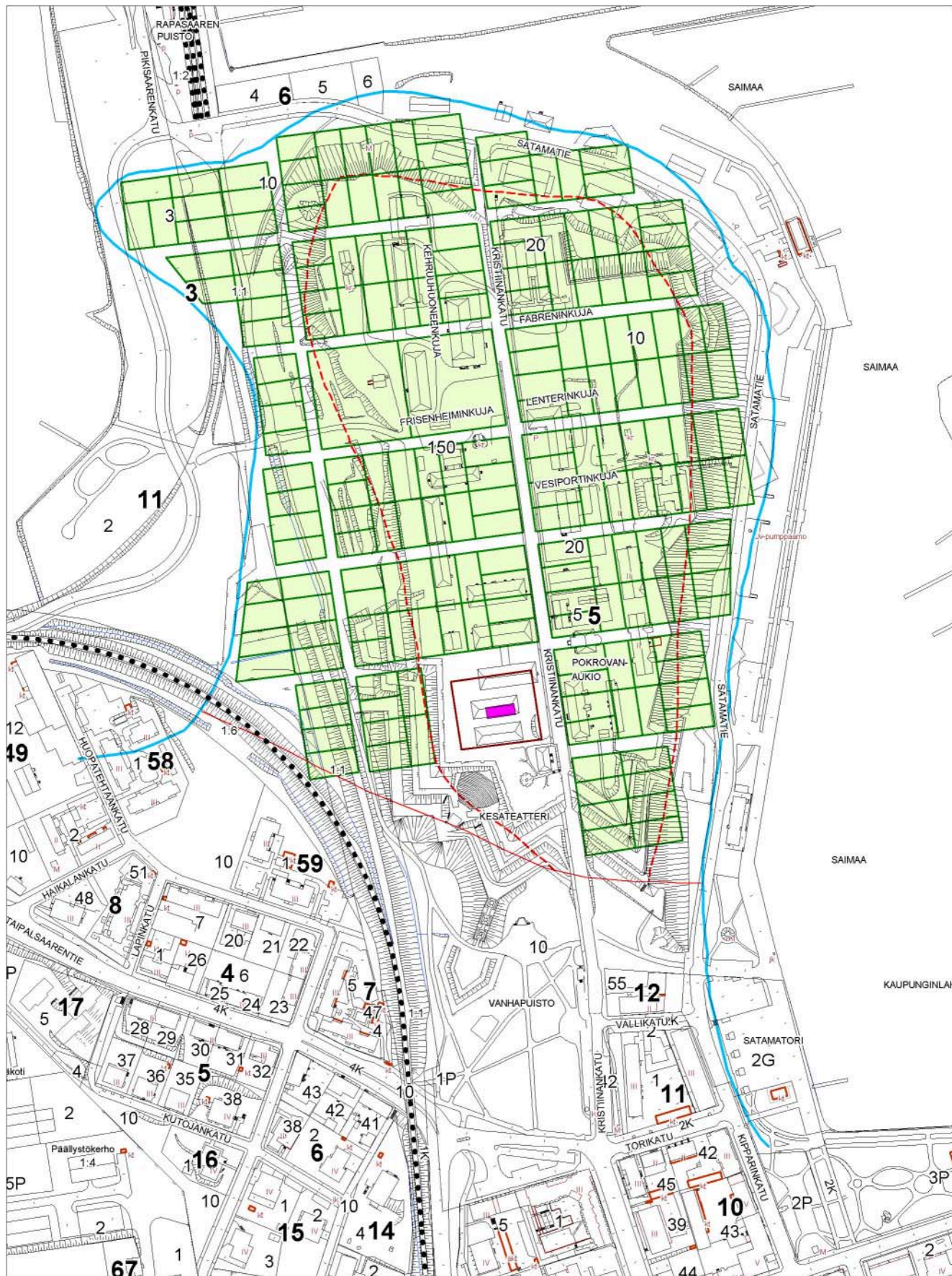
Teemu Mökkönen

LAPPEENRANTA
Inventointialueen rajaus
 mk 1:4000

Kantakartta © Lappeenrannan kaupunki, Tekninen toimiala, Kiinteistö- ja mittausosasto

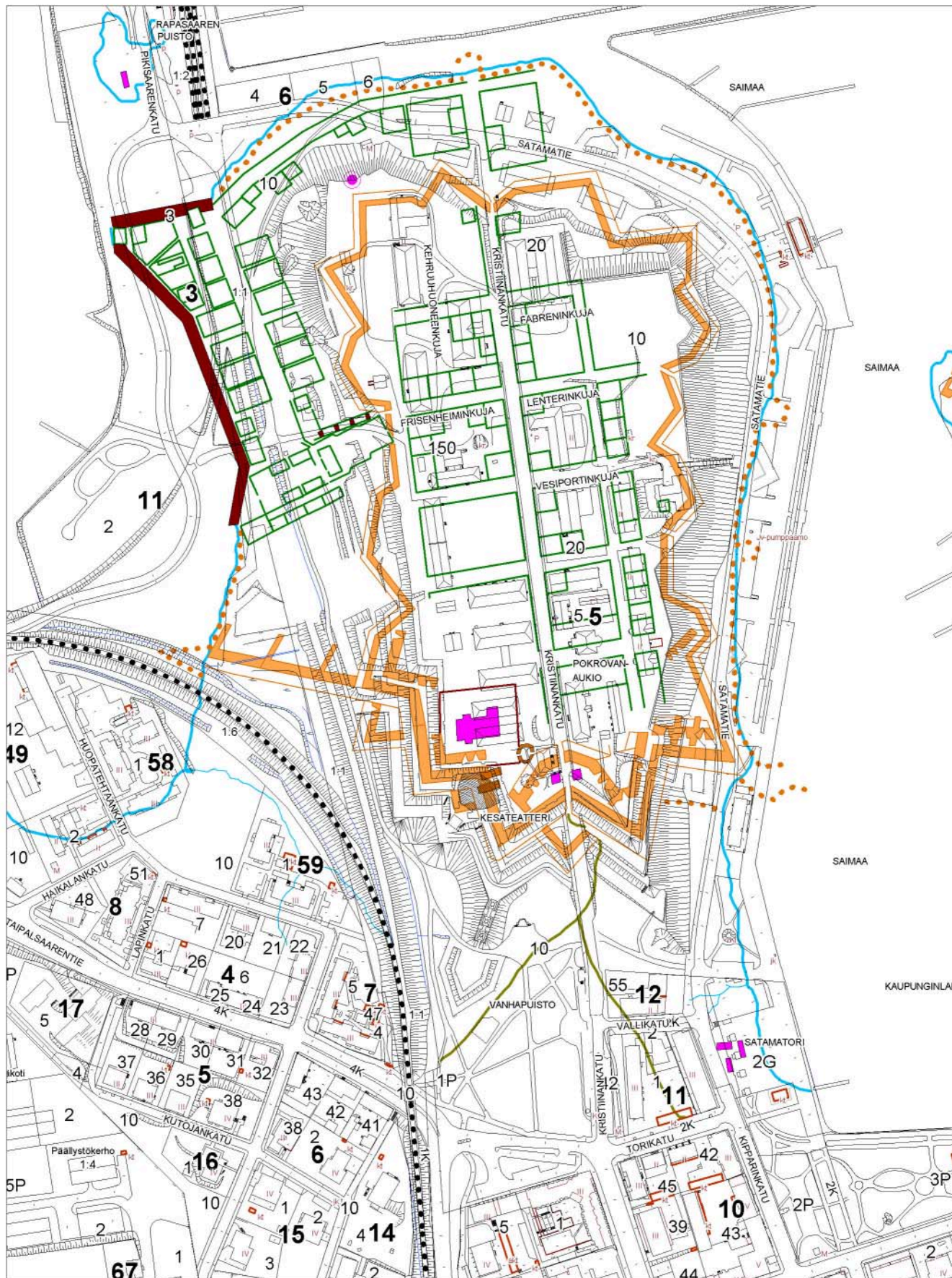
— = inventointialueen raja

LAPPEENRANTA
Vuoden 1649 asemakaavasuunnitelma
 mk 1:4000

Kantakartta © Lappeenrannan kaupunki, Tekninen toimiala, Kiinteistö- ja mittausosasto

	= kortteli ja tontti		= tulliaita
	= kirkko		= lakialueen reuna
	= kirkkotarha		= rantaviiva

LAPPEENRANTA

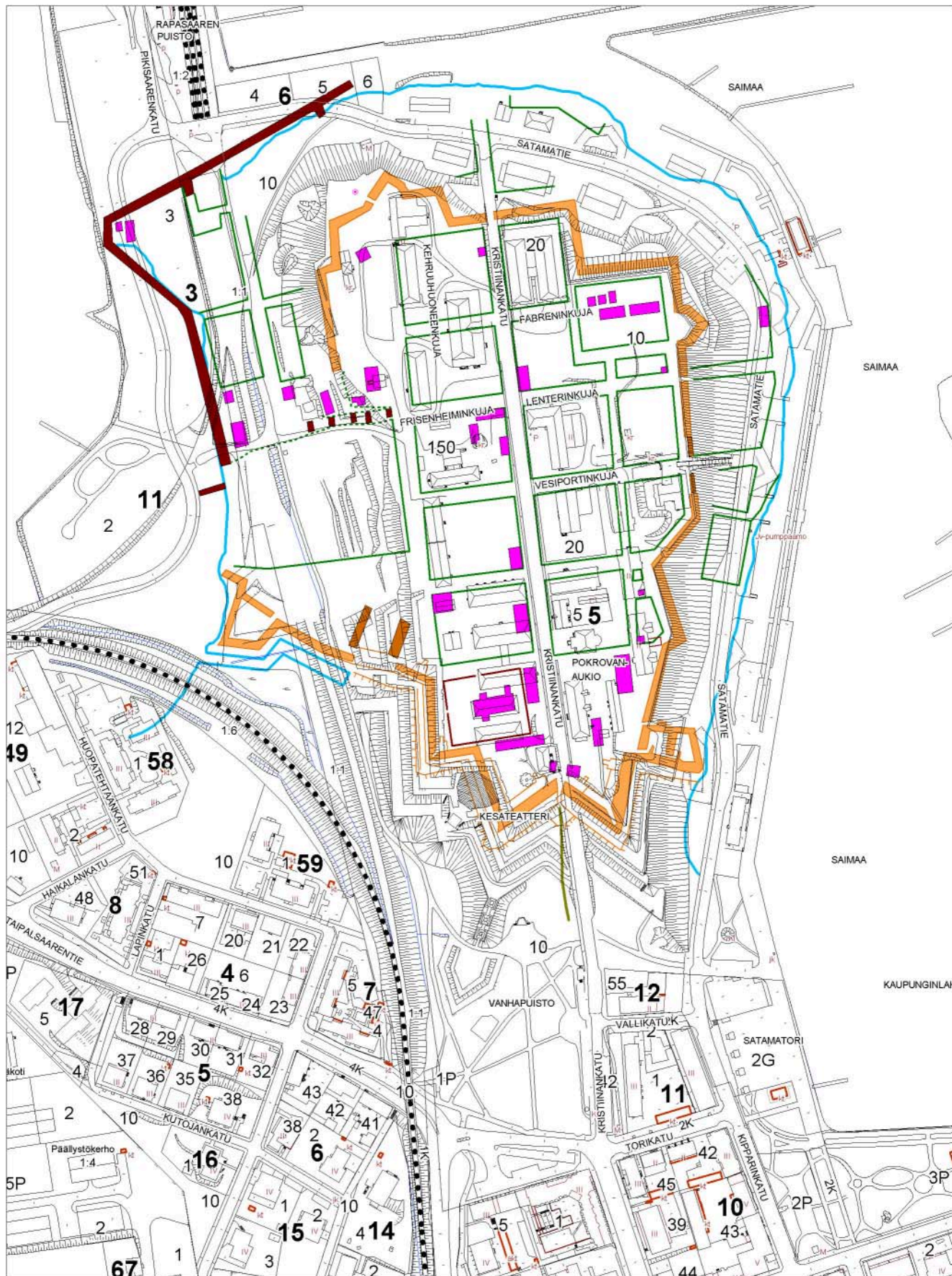
Vuoden 1722 asemakaava- ja linnoitus-suunnitelma

asemointi asemakaavan mukaan
mk 1:4000

Museovirasto/RHO/T.Mökkönen 2003

Kantakartta © Lappeenrannan kaupunki, Tekninen toimiala, Kiinteistö- ja mittausosasto

	= kortteli ja tontti		= laituri
	= rakennus		= vallitus
	= kirkkotarha		= tie
	= paalutus		= rantaviiva
			= tuulimylly

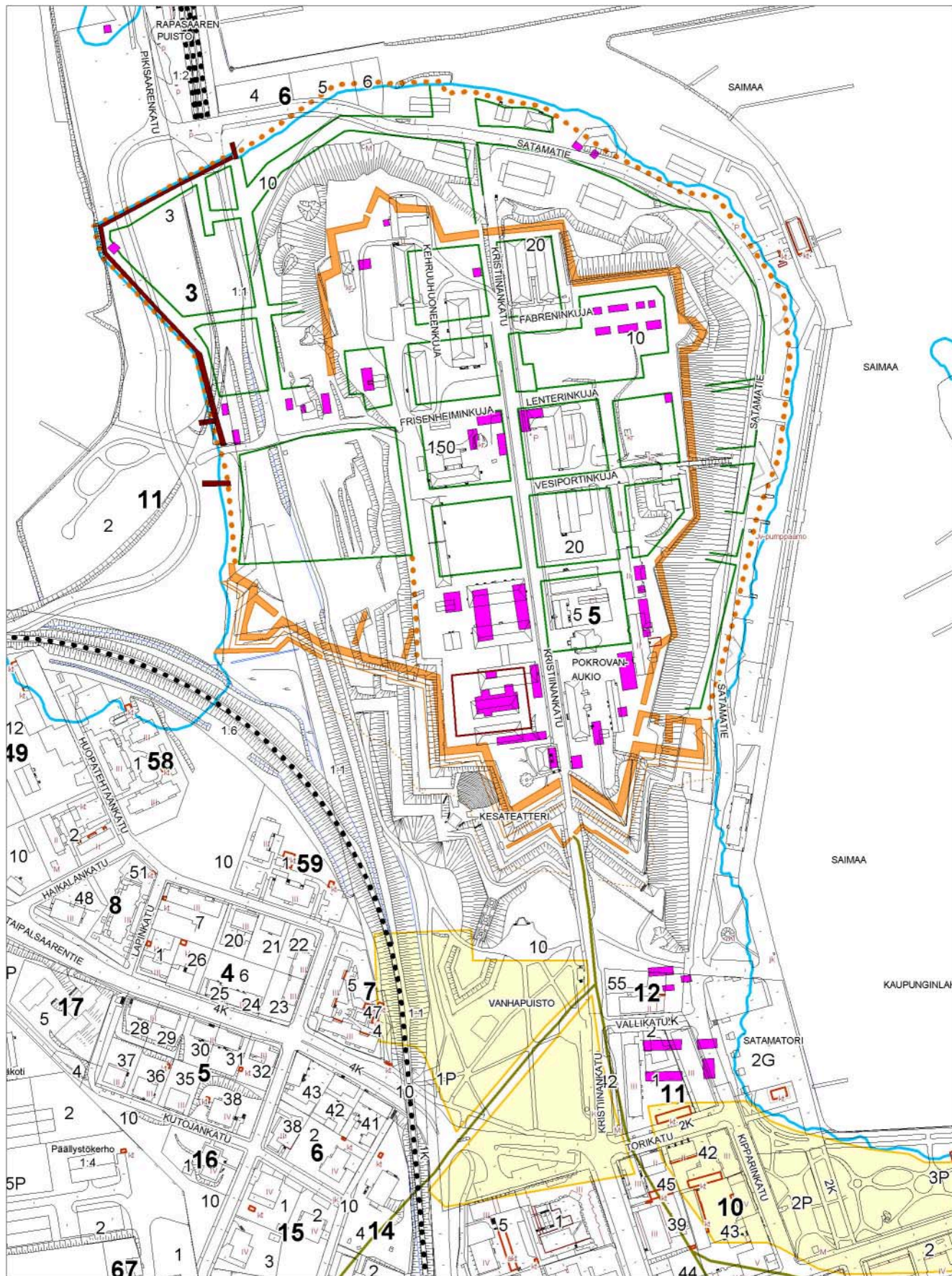

LAPPEENRANTA

Vuoden 1728 inventaariokartta
mk 1:4000

Kantakartta © Lappeenrannan kaupunki, Tekninen toimiala, Kiinteistö- ja mittausosasto

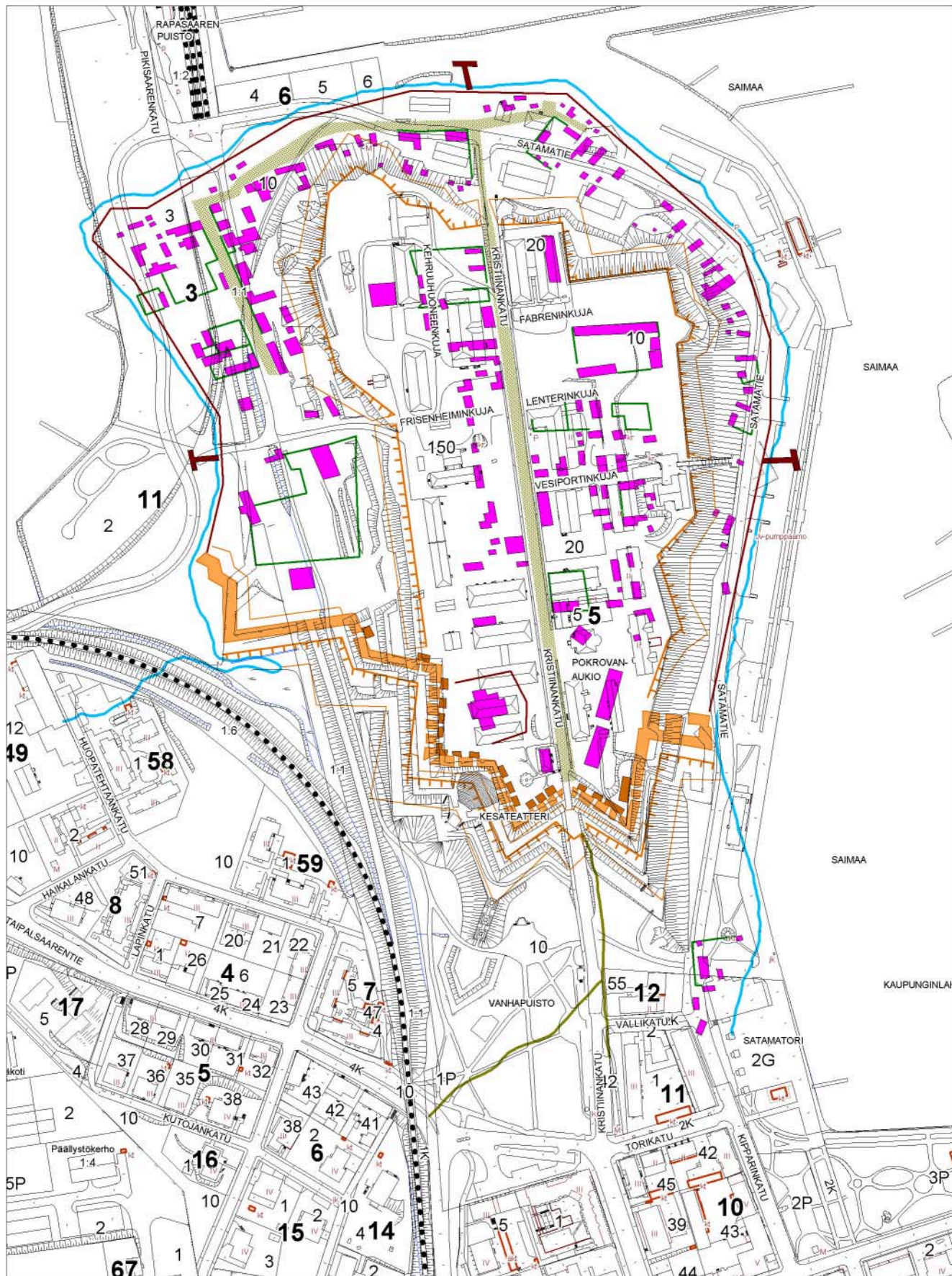
	= kortteli		= laituri
	= rakennus		= vallitus
	= kirkkotarha		= tie
			= rantaviiva
			= tuulimylly

LAPPEENRANTA
Vuoden 1740 kartta
 mk 1:4000

Kantakartta © Lappeenrannan kaupunki, Tekninen toimiala, Kiinteistö- ja mittausosasto

	= kortteli		= laituri
	= rakennus		= vallitus
	= kirkkotarha		= tie
	= paalutus		= rantaviiva
	= pelto		= tuulimylly

LAPPEENRANTA
 Kartta 1750-luvun lopulta
 mk 1:4000

Kantakartta © Lappeenrannan kaupunki, Tekninen toimiala, Kiinteistö- ja mittausosasto

	= kortteli		= vallitus
	= rakennus		= katu
	= kirkkotarha		= tie
	= laen harja ja tyvi		= rantaviiva

LAPPEENRANTA

Vuoden 1775 ns. "Tšeljuskinin kaava"
mk 1:6000

Kantakartta © Lappeenrannan kaupunki, Tekninen toimiala, Kiinteistö- ja mittausosasto

	= kortteli ja tontti		= vallitus
	= rakennus		= laituri
	= suunniteltu rakennus		= tie
	= laen harja		= rantaviiva

LAPPEENRANTA
Vuoden 1838 Gyldeénin asemakaava
mk 1:6000

*Kantakartta © Lappeenrannan kaupunki, Tekninen toimiala, Kiinteistö- ja mittausosasto
Gyldeénin kartta teoksesta Vuorinen 2001:73*

LAPPEENRANTA
Vuoden 1892 asemakaava
 mk 1:6000

*Kantakartta © Lappeenrannan kaupunki, Tekninen toimiala, Kiinteistö- ja mittausosasto
 Asemakaavakartta teoksesta Lilius 1985: kuva 112*

Taulukko Lappeenrantaa kuvaavista kartoista

Liite 4 (1/6)

Vuosi	Otsikko	Nimi	Selite	Viite	Originaali	Huom.
1639-1640	Wijborghs Lähn Lapstrandh Sochn		Pitäjän kartta. Kartassa esitettyä vain Lappeen kirkko ja tulevan Lappeenrannan kaupungin aluetta ympäröivät kylät.	Toivanen 1979:51; 209; Vuorinen <i>et al.</i> 1991:15	Lantmäterist yrelsens leveranser. Inv. Nr 1850. Viborgs län. Lapstrands socken nr. 10. Riks Arkivet (RA)	Kuva 2.
1649	Lapnestranns Stadh	Erik Nilsson Aspegren	Karkean maastomittauksen päällä esitettyä asemakaavasuunnitelma ruutukaavalle tonttijakoineen, kirkko esitettyä, samoin tulliaita.	Eiskonen & Löppönen; Immonen 1992:17; Immonen <i>et al.</i> ; Kostet 1995: Kartta 77; Toivanen 1979:87; Vuorinen <i>et al.</i> 1991:8, 12.	Ut. Känd proven. Nr. 443 (Kartavd. m. form.). RA.	Kuva 3, Liite 3.1
1722	Dessein af Lappstrandh	Johan Jacob Faber & Johan Conrad Cedersparre	Asemakaava- ja linnoitussuunnitelma, ei toteutunut kaikilta osin. Vain julkisia rakennuksia esitettyä. Lisäksi esitettyä linnoitukselle johtavat tiet ja Lappeen pappila.	Immonen 1992:50; Toivanen 1979:358-359; Vuorinen <i>et al.</i> 1991:46-47.	SFP Villmanstrand nr 1, Krigsarkivet (KrA).	Kuvat 4 ja 23, Liite 3.2
1722-1726	Rijtning och relation...	Pehr Cedersparre	Työselvitys vuosina 1722-1726 Lappeenrannan linnoituksen tehdyistä rakenteista. Lisäksi kartassa esitettyä korttelit ja julkiset rakennukset.	Toivanen 1979:363; Toivanen <i>et al.</i> 2001:35.	SFP Villmanstrand nr 4, KrA.	Kuva 5.
1726		Pehr Cedersparre	Työselvitys linnoituksen eteläosasta joulukuulta 1726. Korttelit, linnoituslaitteet ja julkiset/sotaväen rakennukset esitettyinä.	Toivanen 1979:361	SFP Villmanstrand nr 6, KrA.	Kuva 6.
1728	Charta öfwer fästningen Willmanstrand... anno 1728	Pehr Cedersparre	Inventaariokartta vuodelta 1728 linnoitustäiden päätyttyä. Esitettyä linnoituslaitteet, korttelijako sekä julkiset että sotilasarakennukset.	Talaskivi 1988:23; Toivanen 1979:380	SFP 5, KrA	Kuva 7., Liite 3.3
1728	Charta öfwer fästningen Willmanstrand... anno 1728	Ammond & Cedersparre	Inventaariokartta vuodelta linnoitustäiden päätyttyä. Esitettyä linnoituslaitteet, korttelijako sekä julkiset että sotilasarakennukset.		5 PT/126 (6), Pietarin tiedeakatemi an kirjasto	

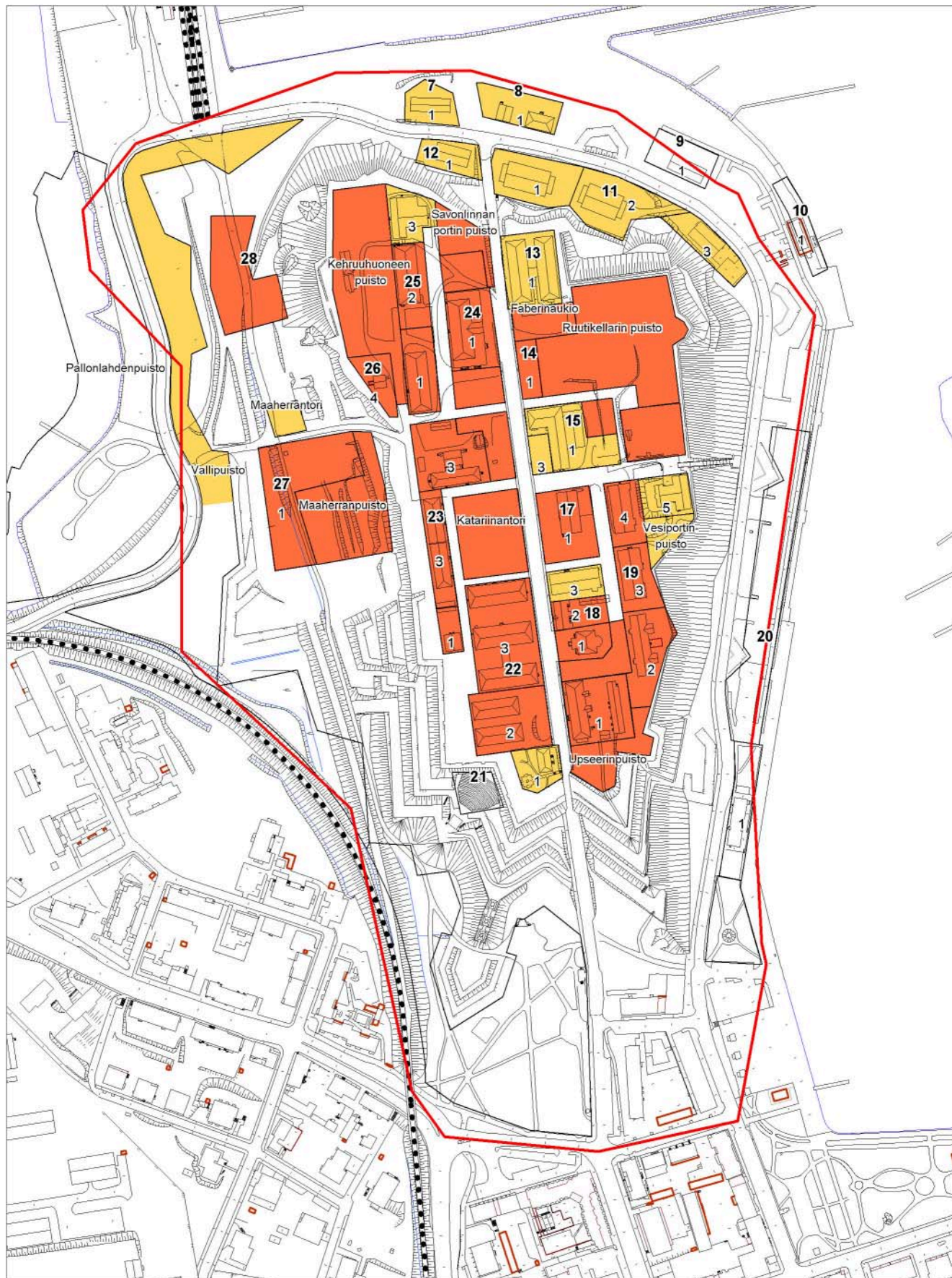
Vuosi	Otsikko	Nimi	Selite	Viite	Originaali	Huom.
1730-luku ?			Linnoitusalueetta kuvaava piirros. Puolustusrakenteet sekä julkiset että sotilasrakennukset kuvattuina ja nimettyinä. Osa kaduista nimettyinä.	Toivanen 1979:417; 1980:38; Vuorinen <i>et al.</i> 1991:52	SFP Villmanstrand 18.3, KrA	
1730-luvun loppu	Situations Charta öfwer Staden Willmanstrand med dess Gambla och nu å nyå protecterade Defensions wärck.		Linnoituslaitteet ja julkiset rakennukset linnoitustöiden päätyttyä.	Toivanen 1979:217	SFP, Villmanstrand nr 16a. KrA	Kuva 8.
1730-luvun loppu	Plan af Willmanstrands fästning		Linnoituslaitteet ja julkiset rakennukset esitettyinä.	Toivanen 1979:220; 1980:39	SFP, Villmanstrand nr 16a. KrA	Kuva 9.
1739	Förslags dessein öfwer Willmanstrands fästnings arbetet för åhr 1740 såsom...	Adam Brunnou	Suunnitelma linnoituslaitteiden tehostamiseksi. Linnoituslaitteet, korttelijako ja julkiset rakennukset kuvattuna.	Talaskivi 1988:26		
1740	Förslags dessein öfwer Willmanstrands fästnings arbetet för åhr 1740 såsom...	Adam Brunnou	Suunnitelma linnoituslaitteiden tehostamiseksi. Linnoituslaitteet, korttelijako ja julkiset rakennukset kuvattuna.	Ranta 1978:73; Vuorinen <i>et al.</i> 1991:49	KrA	Kuva 10., Liite 3.4
1730-luku ?	Carta öfwer situation kring fästningen Willmanstrand		Linnoituksesta kuvattuna linnoituslaitteet ja korttelijako. Ympäröivästä alueesta topografian lisäksi vain tiet.	Toivanen 1979:221	SFP, Villmanstrand. KrA.	
1730- ja 1740-lukujen vaihd	Dessein öfwer Fortifications Werks förbättrande		Linnoitussuunnitelma. Korttelit, rakennukset ja linnoituslaitteet esitettyinä.	Toivanen 1979:513; Vuorinen <i>et al.</i> 1991:45	SFP. KrA.	Kuva 12.

Vuosi	Otsikko	Nimi	Selite	Viite	Originaali	Huom.
1740	Underdånig Berättelse öfwer det fästnings arbete som sedan... förrättat wid fästningen Willmanstrand för åhren 1738, 1739 och 1740	A. Brunnou	Lappeenranta vuosien 1738-1740 linnoitustöiden päätyttyä. Linnoituslaitteiden, julkisten rakennusten ja korttelijaon lisäksi myös linnoituksen ulkopuolelta pappilan alueen rakennuskanta on kuvattuna.	Immonen 1992:83; Vuorinen <i>et al.</i> 1991:53	KrA	Kuva 13.,
1741	Carta öfwer Willmanstrand och den action derstädes...		Vuoden 1741 Lappeenrannan taistelua kuvaava esitys, jossa linnoitusalue on kuvattuna ylimalkaisesti. Ei perustu mittauksiin.	Toivanen 1979:224; Vuorinen <i>et al.</i> 1991:58	Useita versioita: Sveriges krig 15:28a-b; 15:29; 15:30; 15:31; 15:32a-c	
1742			Lappeenrannan linnoituslaitteita kuvaava venäläinen kartta. Rakennettu korttelialue kuvattuna ylimalkaisesti. Vallitukset ja julkiset rakennukset kuvattuna tarkemmin. Kuvattuna myös linnoitusta ympäröivä alue.	Immonen 1992:95; Ranta 1978:74; Toivanen 1980:52; Vuorinen <i>et al.</i> 1991:61	Laskowskii 1866: kuvaliite 17 (Helsingin yliopiston kirjasto; MV:RHOA)	Samassa myös vuoden 1758 kartta. Kuva 14.
1750-luvun loppu			Kartta linnoituksen linnoituslaitteista ja rakennuskannasta. Kaupungin eri osat erottuvat selvästi. Ajoitus on epävarma. Ajoittuu todennäköisesti vuosien 1750-1770 väliselle ajalle.	Immonen 1992:78; Toivanen 1979:384; Ranta 1978:77; Vuorinen <i>et al.</i> 1991:53	Handritade kartor över Finland. Karta över Villmanstrand. Inv. -nr 56074. Davidsson 180. Uppsala Universitets Bibliotek (UUB)	Toivasen (1979:383-384) kartan ajoitus 1730-luvulle on virheellinen. Kuva 15., Liite 3.5
1758			Kartassa on kuvattuna linnoituksen eteläosan vallitukset, korttelirakenne ja rakennukset.	Immonen 1992:95; Ranta 1978:76; Toivanen 1980:52; Vuorinen <i>et al.</i> 1991:61	Laskowskii 1866: kuvaliite 17 (Helsingin yliopiston kirjasto; MV:RHOA)	Samassa myös vuoden 1742 kartta. Kuva 14.

Vuosi	Otsikko	Nimi	Selite	Viite	Originaali	Huom.
1775	"venäjää"	Hasselblatt & Indrén. Myöhempi kopio Semjon Tšeljuskin	Linnoituslaitteiden lisäksi kuvattuna olemassa olevat julkiset ja yksityiset rakennukset sekä suunnitellut uudet rakennukset. Linnoituksen ulkopuolelta on kuvattuna Viipurin esikaupungin ja Paldon esikaupungin rakennuskanta ja asemakaava. Ns. Tšeljuskinin	Immonen 1992:127; Ranta 1978:82, 142; Toivanen 1980:53; Vuorinen 2001:64	MH 370/2 D 4/5. Valtionarkisto (VA).	Kuva 16., Liite 3.6
1780	"venäjää"	Mihail Mordvinov	Linnoituksen asemakaava kuvattuna rakennuksineen ja linnoituslaitteineen	Immonen 1992:127	Mordvinovin atlaksen kartta XXVI. Venäjän merivoimien arkisto (Rossijskij Gosudarstvennyj Arhiv Voennomorskogo Flota, RGAVMF)	Vaikka kartta on valmistunut vuonna 1780, se kuvaa paremmin vuoden 1775 tilannetta. Kuva 17.
1780	"venäjää"	Mihail Mordvinov	Linnoituksen perspektiivipiirros etelästä	Immonen 1992:128; Vuorinen 2001:43; Vuorinen <i>et al.</i> 1991:88-89	Mordvinovin atlaksen kartta XXVI. Venäjän merivoimien arkisto (RGAVMF)	
1788-1797	"venäjää"	Kulemenev	Yleisluontoinen kartta linnoituksen linnoituslaitteista ja kortteleista sekä esikaupunkialueista	Vuorinen <i>et al.</i> 1991:75	Venäjän linnoituksia ja linnakkeita kuvaavassa kartastossa. Venäjän merivoimien arkisto (RGAVMF)	
1790-luvun alku		Laskovskij	Laajempi karttaesitys. Linnoitusalue, esikaupunkialueet ym. lähialue kuvattuna	Laskovskij 1865		

Vuosi	Otsikko	Nimi	Selite	Viite	Originaali	Huom.
1794	"venäjää"		Kartassa on kuvattuna linnoitus alue vallituksineen ja rakennuksineen. Myös Suvorovin kaudella rakennetut Kimpisen, Nikolain ja Pallon etulinnakkeet kuvattuina. Esikaupunkiasutus ja Saimaan laivaston venevajat kuvattuina.	Immonen 1992:100; Vuorinen et al. 2001:94	Suomen linnoituksia kuvaavassa atlaksessa. Venäjän merivoimien arkisto (RGAVMF)	Kuva 18.
1790-luvun puoli väli			Linnoituksen ja esikaupunkialueiden rakennuskanta kuvattuna	Ranta 1978:87	MH 371/2 D 6/3. VA	
1799	"venäjää"		Lappeenranta lähialueineen. Linnoitus kuvattuna rakennuksineen ja linnoituslaitteineen. Etulinnakkeiden lisäksi myös esikaupunkien asemakaava kuvattuna.	Vuorinen <i>et al.</i> 1991:63	Suomen departementin linnoituksia käsittelevästä teoksesta. Venäjän merivoimien arkisto (RGAVMF)	
1799			Linnoituksen ja esikaupunkien rakennuskanta sekä linnoitusrintamat esitettyinä	Ranta 1978:87	Yleiskartta 122 2D 17/11. VA	
1790-luku	"venäjää"		Lappeenranta lähialueineen. Linnoitus kuvattuna rakennuksineen ja linnoituslaitteineen. Etulinnakkeiden lisäksi myös esikaupunkien asemakaava kuvattuna. Vastaa lähes täysin vuoden 1799 karttaa.	Vuorinen <i>et al.</i> 1991:95	Venäjän merivoimien arkisto (RGAVMF)	Kuva 20.
1809		"Venäläisten insinööriomennuskunta"	Linnoitusalueen rakennukset ja linnoituslaitteet	Ranta 1978:88	Museovirasto, Rakennushistorian osaston arkisto (MV:RHOA), Venäläisen insinööriomennuskunnan piirustuskokoelma. Lappeenranta nro 55	

Vuosi	Otsikko	Nimi	Selite	Viite	Originaali	Huom.
1818		"Venäläin en insinööri omennusk unta"	Linnoitusalueen rakennukset ja linnoituslaitteet	Ranta 1978:89	Museovirasto, Rakennushistor ian osaston arkisto (MV:RHOA), Venäläisen insinöörikom ennuskunnan piirustuskokoel ma. Lappeenranta nro 10.	
1825	Charta öfver staden Willmanstra nds tomter och all annan innom des ägo omrode i fasta landet	Zweyberg			MH 372/20 6/3. VA.	
1838	Plan af Willmanstra nd utgifven 1838 af C. W. Gylden	Gylden	Lappeenrannan kaupungin asemakaava	Gylden 1984; Immonen 1992:174; Vuorinen 2001:73.	MV hist.k.a. nro 74254	Kuva 21., Liite 3.7
1892	Ehdotus Lappeenrann an kaupungin asemakartaks i		Lappeenrannan kaupungin asemakaava	Lilius 1985: Kuva 112	VA	Kuva 22., Liite 3.8

Kantakartta © Lappeenrannan kaupunki, Tekninen toimiala, Kiinteistö- ja mittausosasto

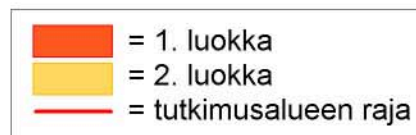
LAPPEENRANTA

Tutkimuksellisesti ja suojellisesti mielenkiintoiset alueet

mk 1:4000

Korttelit, tontit, puistot ja torit vuoden 1997
asemakaavamuutoksen mukaisesti

Museovirasto/RHO/T.Mökkönen 2003

LAPPEENRANTA

Rakennussuojelu ja muut suojellut alueet

mk 1:4000

Korttelit, tontit, puistot, torit ja suojelumerkinät
v. 1997 asemakaavamuutoksen mukaisesti

Kantakartta © Lappeenrannan kaupunki, Tekninen toimiala, Kiinteistö- ja mittausosasto

- = suojeltava rakennus (sr)
- = suojeltava rakennusjäänne (sr1)
- = muinaismuistoalue

LAPPEENRANTA

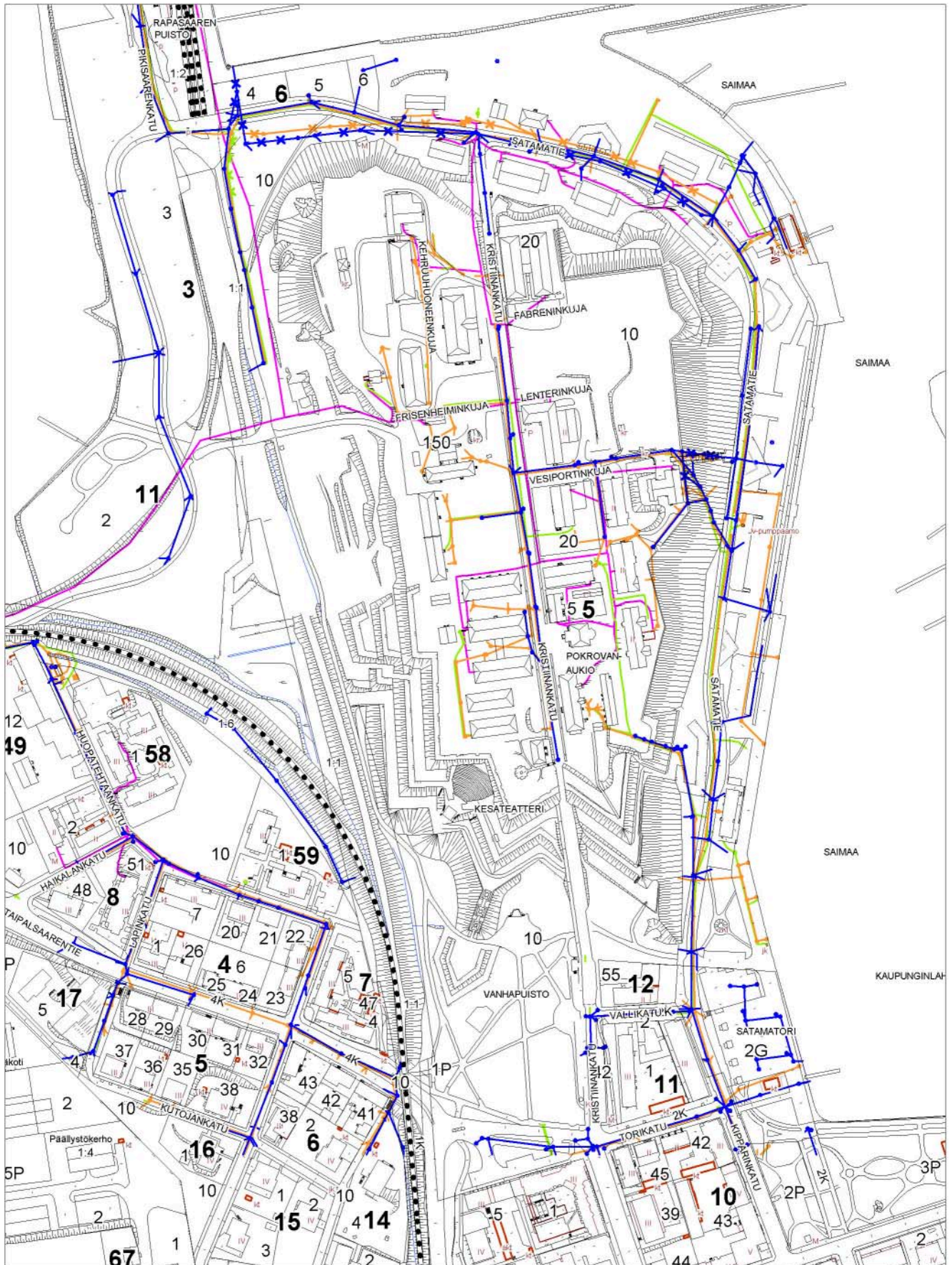
Kantakartta © Lappeenrannan kaupunki, Tekninen toimiala, Kiinteistö- ja mittausosasto

Tutkimuksellisesti ja suojellisesti mielenkiintoiset alueet sekä rakennussuojelu ja muut suojellut alueet

mk 1:4000

Korttelit, tontit, puistot, torit ja suojelumerkinät v. 1997 asemakaavamuutoksen mukaisesti

	= 1. luokka		= suojeltava rakennus (sr)
	= 2. luokka		= suojeltava rakennusjäänne (sr1)
	= tutkimusalueen raja		= muinaismuistoalue

LAPPEENRANTA
Kunnallistekniikka
 mk 1:4000

Kantakartta ja johtokartat © Lappeenrannan kaupunki,
 Tekninen toimiala, Kiinteistö- ja mittausosasto

- = vesijohto
- = jätevesijohto
- = sadevesijohto
- = kaukolämpö

Lappeenranta – Villmanstrand

Kaupunkiarkeologinen inventointi

Liite 8

Teemu Mökkönen 2003

Kohdetiedot

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100070001	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0007	0001

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Satamakatu 19		2

Rakennukset	Rakennusvuosi	
Ceramics Atelier, 1-kerroksinen rappaamaton tiilirakennus	1915	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi	☐
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Tontti sijaitsee linnoituksen niemen pohjoispäässä lähellä 1600- ja 1700-lukujen rantaviivaa. Vuoden 1649 asemakaavasuunnitelman korttelialue ei oletettavasti yltänyt kyseisen tontin alueelle. 1720-1750 -lukujen kartoissa alue on kuitenkin tonttimaana. On mahdollista, että alueella on ollut rakennuskantaa myös ennen isovihaa. Tontin kerrostumat ovat saattaneet osittain säilyä. Tontti sijaitsee kunnostetun linnoituksen rantapatterin sisällä.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100080001	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0008	0001

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Satamakatu 15-17		2

Rakennukset	Rakennusvuosi	
Rantapaja, nk. Vanha valimo, kaksi 1-kerroksista rappaamatonta tiilirakennusta	1915	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi	☐
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Tontti sijaitsee linnoituksen niemen pohjoispäässä lähellä 1600- ja 1700-lukujen rantaviivaa. Vuoden 1649 asemakaavasuunnitelman korttelialue ei oletettavasti yltänyt kyseisen tontin alueelle. 1720-1750 -lukujen kartoissa alue on kuitenkin tonttimaana. On mahdollista, että alueella on ollut rakennuskantaa myös ennen isovihaa. Tontin kerrostumat ovat saattaneet osittain säilyä sepelihiekalla olevan pihamaan alueella.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100110001	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0011	0001

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Satamatie 8		2

Rakennukset	Rakennusvuosi	
1-kerroksinen rappaamaton tiilirakennus	1914	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi	☐
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Alue on ollut vuoden 1649 asemakaavasuunnitelmassa tonttimaata. Linnoituksen pohjoisrinteellä sijaitsevalle alueelle on merkittynä korttelialueita 1720-luvun kartoissa, mikä antaa olettaa alueen olleen rakennettuna jo tätä aikaisemminkin. Piha-alue on kivetty rakennuksen ympärillä ja muute sepelihiekalla. Alueen topografiaa on muutettu runsaasti eri rakennusvaiheiden yhteydessä, minkä takia alueen kerrostumien säilyneisyyden arviointi on hyvin hataralla pohjalla. Alueen kerrostumat saattavat olla osittain säilyneitä, niin piha-alueella kuin rakennuksen allakin.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100110002	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0011	0002

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Satamatie 6		2

Rakennukset	Rakennusvuosi	
1-kerroksinen rappaamaton tiilirakennus	1914-1915	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi/betoni	☐
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Alue on ollut vuoden 1649 asemakaavasuunnitelmassa tonttimaata. Linnoituksen pohjoisrinteellä sijaitsevalle alueelle on merkittynä korttelialueita vasta 1740-luvun kartoissa. Piha on osin sepelihiekalla ja osin nurmella. Alueen topografiaa on muutettu runsaasti eri rakennusvaiheiden yhteydessä, minkä takia alueen kerrostumien säilyneisyyden arviointi on hyvin hataralla pohjalla. Alueen kerrostumat saattavat olla osittain säilyneitä, niin piha-alueella kuin rakennuksen allakin.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100110003	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0011	0003

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Satamatie 4		2

Rakennukset	Rakennusvuosi	
Ravintola Majakka, 1-kerroksinen rappaamaton tiilirakennus	1910	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi/betoni	☐
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus

Alue on ollut vuoden 1649 asemakaavasuunnitelmassa tonttimaata. Linnoituksen pohjoisrinteellä sijaitsevalle alueelle on merkittynä korttelialueita vasta 1740-luvun kartoissa. Tontin itäosa on osin kivettyä ja osin asfaltoitua parkkipaikkaa. Alueen topografiaa on muutettu runsaasti eri rakennusvaiheiden yhteydessä, minkä takia alueen kerrostumien säilyneisyyden arviointi on hyvin hataralla pohjalla. Alueen kerrostumat saattavat olla osittain säilyneitä, niin piha-alueella kuin rakennuksen allakin.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100120001	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0012	0001

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Satamatie 10		2

Rakennukset	Rakennusvuosi	
Täkygalleria, 1-kerroksinen rappaamaton tiilirakennus	1915	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi	☐
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus

Alue on ollut vuoden 1649 asemakaavasuunnitelmassa tonttimaata. Linnoituksen pohjoisrinteellä sijaitsevalle alueelle on merkittynä korttelialueita 1720-luvun kartoissa, mikä antaa olettaa alueen olleen rakennettuna jo tätä aikaisemminkin. Piha on osin kivetty ja osin sepeliheikalla. Alueen topografiaa on muutettu runsaasti eri rakennusvaiheiden yhteydessä, minkä takia alueen kerrostumien säilyneisyyden arviointi on hyvin hataralla pohjalla. Alueen kerrostumat saattavat olla osittain säilyneitä, niin piha-alueella kuin rakennuksen allakin.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100130001	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0013	0001

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Kristiinankatu 15		2

Rakennukset	Rakennusvuosi	
Etel-Karjalan maakuntamuseo, entinen varusvarasto. Kaksi luonnonkivistä muurattua 2-kerroksista rakennusta.	n. 1800	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi	☒
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Nykyisen Etelä-Karjalan maakuntamuseon alue on ollut todennäköisesti tonttimaana vuoden 1649 asemakaavasuunnitelmasta saakka. Tontin kerrostumat ovat saattaneet osittain säilyä rakennusten alla tontin eteläosassa.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100140001	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0014	0001

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Ruutikellarin puiston ja Kristiinankadun välissä	125373:27-29	1

Rakennukset	Rakennusvuosi	
	Perusta	Kellari
		☐
	Viite	

Kohdekuvaus
Nykyisen Kristiinankadun varrella sijaitsevan tontin alue on ollut tonttimaana vuoden 1649 asemakaavasuunnitelmasta lähtien. Alue on nykyisin nurmella. Kristiinankadun reunassa on noin metrin korkuinen valli, joka liittyy mahdollisesti kunnallistekniikkaan. Alueen kerrostumat ovat oletettavasti hyvin säilyneitä.

Kiinteistötunnus	Kunta		
40500100150001	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
405	001	0015	0001

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Kristiinankatu 11		2

Rakennukset	Rakennusvuosi	
Radio- ja TV-talo, 2-kerroksinen moderni rakennus.	1972	
Perusta		Kellari
betoni		☒
Viite		
Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999		

Kohdekuvaus
Radiotalon tontin alue on ollut tonttialueena jo vuoden 1649 asemakaavasuunnitelmasta lähtien. Tontin kerrostumat ovat oletettavasti pääosin tuhoutuneet nykyistä rakennusta rakennettaessa, mutta sepelillä olevan piha-alueen kerrostumat ovat oletettavasti ainakin osittain säilyneitä.

Kiinteistötunnus	Kunta		
40500100150003	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
405	001	0015	0003

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Kristiinankatu 11, Radio- ja TV-talon parkkipaikka		2

Rakennukset	Rakennusvuosi	
Perusta		Kellari
		☐
Viite		

Kohdekuvaus
Kristiinankadun reunassa sijaitseva Radiotalon asfaltoitu parkkipaikka on ollut tontitettua aluetta jo vuoden 1649 asemakaavasuunnitelmasta lähtien. Alueen kerrostumat ovat oletettavasti tuhoutuneet osittain radiotaloa ja alueen kunnallistekniikkaa rakennettaessa. Alueen kerrostumat ovat kuitenkin mahdollisesti osittain säilyneitä.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100170001	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0017	0001

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Kristiinankatu 9		1

Rakennukset	Rakennusvuosi	
Komendantintalo, nk. Käräjätalo, rapattu kivirakennus	1760-1800-luku	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi	☐
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Tontin alue on ollut tonttialueena jo vuoden 1649 asemakaavasuunnitelmasta lähtien. Komendantin talon reunat ovat kivettyjä, mutta muu piha-alue on osin hiekalla ja osin nurmella. Tontin kerrostumat ovat oletettavasti pääosin säilyneitä niin piha-alueella kuin myös rakennuksen alla.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100180001	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0018	0001

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Kristiinankatu 3		1

Rakennukset	Rakennusvuosi	
Ortodoksinen kirkko, rapattu tiilirakennus	1785	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi	☐
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Suomen vanhimman ortodoksikirkon alue on ollut tonttimaaksi kaavoitetulla alueella jo vuoden 1649 kaupungin ensimmäisessä asemakaavasuunnitelmassa. Kirkon osin mukulakivetty ja osin nurmella olevan piha-alueen kerrostumat ovat oletettavasti säilyneitä.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100180002	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0018	0002

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Kristiinankatu 5		1

Rakennukset	Rakennusvuosi	
Ortodoksinen pappila, Puolitoistakerroksinen puurakennus ja puinen piharakennus	1900	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi/betoni	☒
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Tontin alue on ollut tonttimaana vuoden 1649 kaupungin ensimmäisestä asemakaavasuunnitelmasta saakka. Tontin piha-alue on osin nurmella ja osin hiekalla. Alueen kerrostumat ovat oletettavasti hyvin säilyneitä piha-alueella ja osittain hyvin säilyneitä myös rakennusten alla.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100180003	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0018	0003

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Suvorovinkuja 1		2

Rakennukset	Rakennusvuosi	
Ortodoksinen seurakuntasali, 1-kerroksinen rappaamaton tiilirakennus	1910	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi	☐
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Tontin alue on ollut tonttimaana vuoden 1649 kaupungin ensimmäisestä asemakaavasuunnitelmasta saakka. Tontilla sijaitseva ortodoksinen seurakuntasali peittää koko tontin. Kerrostumat ovat mahdollisesti osittain säilyneitä rakennuksen alla.

Kiinteistötunnus	Kunta		
40500100190001	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
405	001	0019	0001

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Kristiinankatu 1	125373:33-35	1

Rakennukset	Rakennusvuosi	
Kristiinankadun reunassa 1-kerroksinen puurakennus, tontin itäreunassa 1-kerroksinen kellarillinen hirsirakennus ja eteläreunalla puinen ulkorakennus	n. 1860	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi/tiili	☒
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Tontin alue on ollut tonttimaana vuoden 1649 kaupungin ensimmäisestä asemakaavasuunnitelmasta saakka. Tontin piha-alue on osittain nurmella ja osittain hiekalla. Tontin kerrostumat ovat oletettavasti piha-alueella hyvin säilyneitä paikalla kulkevista kunnallisteknisistä kaivannoista huolimatta. Kerrostumat ovat oletettavasti osittain säilyneitä myös rakennusten alla.

Kiinteistötunnus	Kunta		
40500100190002	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
405	001	0019	0002

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Pokrovanaukio 5	125373:33-35	1

Rakennukset	Rakennusvuosi	
2-kerroksinen rapattu kerrostalo	1910	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi	☒
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Tontin alue on ollut tonttimaana vuoden 1649 kaupungin ensimmäisestä asemakaavasuunnitelmasta saakka. Tontin piha-alue on osittain nurmella ja osittain sepelillä. Tontin kerrostumat ovat oletettavasti piha-alueella hyvin säilyneitä paikalla kulkevista kunnallisteknisistä kaivannoista huolimatta. Rakennuksen itäreunalla vallin puolella on pieni maanalainen tila, jonka alueelta pihan kerrostumat ovat kuitenkin tuhoutuneet.

Kiinteistötunnus	Kunta		
40500100190003	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
405	001	0019	0003

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Suvorovinkauja 3	125373:36-38	1

Rakennukset	Rakennusvuosi	
2-kerroksinen rapattu kerrostalo, talossa toimii balettikoulu	1915	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi/betoni	☒
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Tontin alue on ollut tonttimaana vuoden 1649 kaupungin ensimmäisestä asemakaavasuunnitelmasta saakka. Tontin piha-alue on osittain nurmella ja osittain sepelillä. Tontin kerrostumat ovat oletettavasti piha-alueella hyvin säilyneitä paikalla kulkevista kunnallisteknisistä kaivannoista huolimatta. Kerrostumat ovat saattaneet säilyä osin myös rakennuksen alla.

Kiinteistötunnus	Kunta		
40500100190004	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
405	001	0019	0004

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Vesiportinkuja 3	125373:36-38	1

Rakennukset	Rakennusvuosi	
2-kerroksinen rappaamaton tiilirakennus	1915	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi	☐
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Tontin alue on ollut tonttimaana vuoden 1649 kaupungin ensimmäisestä asemakaavasuunnitelmasta saakka. Tontin piha-alue on osittain nurmella ja osittain sepelillä. Tontin kerrostumat ovat oletettavasti piha-alueella hyvin säilyneitä paikalla kulkevista kunnallisteknisistä kaivannoista huolimatta. Kerrostumat ovat saattaneet säilyä osin myös rakennuksen alla.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100190005	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0019	0005

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Vesiportinkuja 5	125373:36-38	2

Rakennukset	Rakennusvuosi	
Teatteri Peränurkka, 1-kerroksinen rappaamaton tiilirakennus	n. 1910	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi	☐
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Tontin alue on ollut tonttimaana vuoden 1649 kaupungin ensimmäisestä asemakaavasuunnitelmasta saakka. Tontin alueen topografiaa on aikojen kuluessa muutettu paljon. On mahdotonta sanoa varmasti, onko kyseessä olevan tontin kerrostumat tuhottu vallituksia tai alueen rakennuksia rakenettaessa. Tontilla saatta olla vielä osittain säilyneitä kerrostumia piha-alueella tai rakennuksen alla.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100220001	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0022	0001

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Kristiinankatu 2	125373:7-9	2

Rakennukset	Rakennusvuosi	
Ratsuväkimuseo, 1-kerroksinen rapattu kivirakennus.	1770-luku	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi	☐
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Tontin alue jää vuoden 1649 Lappeenrannan asemakaavasuunnitelman korttelialueen ulkopuolelle. Tontille rakennettiin isonvihan jälkeen ensimmäinen vartiorakennus. Nykyinen vartiorakennus on 1770-luvulta. Alueella ei ole ollut missään vaiheessa asuinrakentamista. Nykyisin tontin Kristiinankadun puoli on kivetty ja muu osa on nurmella. Alueen kerrostumat ovat oletettavasti ainakin osittain säilyneitä.

Kiinteistötunnus	Kunta		
40500100220002	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
405	001	0022	0002

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Kristiinankatu 4-6	125373:10-12	1

Rakennukset	Rakennusvuosi	
Kaksi puista varasto rakennusta, joissa kesäisin myös näyttelytilaa.	1907-1908	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi	☐
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Tontin alueella on sijainnut vuonna 1500-luvun puolivälin tienoilla Kauskilasta paikalle siirretty Lappeen kirkko. Alueella sijaitsi kirkko ja kirkkomaan vuoteen 1790, jolloin kirkko tuhoutui salamaniskusta. Tämän jälkeen uusi kirkko (nykyinen Lappeen Mariankirkko) rakennettiin silloiseen Viipurin esikaupunkiin. Alueella on tehty pienimuotoiset kaivaukset vuonna 1969, josta selvisi ettei aluetta ole tyhjennetty historian kirjoituksen kuvaamalla tavalla, vaan alueella on yhä hautauksia ja kirkkoon liittyviä rakenteita. Alueen kerrostumat ovat mitä suurimmalla todennäköisyydellä säilyneitä rakennusten alla. Tontti sijaitsee pienellä kumpareella muuta lakialuetta ylempänä. Alue on nurmella. Tontin Kristiinankadun reunan alueelta on poistettu maata ja paikka toimii parkkipaikkana. Tältä alueelta kerrostumat ovat jo todennäköisesti tuhoutuneet. Vanhana kirkon ja kirkkomaan paikkana alue kuuluu automaattisesti muinaismuitolain rauhoittamaksi muinaisjäännösalueeksi.

Kiinteistötunnus	Kunta		
40500100220003	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
405	001	0022	0003

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Kristiinankatu 8-10 ja Katariinantori 2		1

Rakennukset	Rakennusvuosi	
Etelä-Karjalan taidemuseo, kolme 1-kerroksista rapattua tiilirakennusta. Kahta eteläisintä rakennusta yhdistää uusi laistettu yhdyskäytävä.	n. 1790	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi/betoni	☐
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Tontin alueen pohjoispuolisko kuuluu jo vuoden 1649 asemakaavasuunnitelman korttelialueeseen. Tontin eteläosa on kuulunut Lappeen kirkon kirkkomaahan 1500-luvulta vuoteen 1790, jolloin kirkko paloi ja kirkon paikka siirrettiin silloiseen Viipurin esikaupunkiin. Talojen reunat on kivettyjä ja muu tontti on hiekalla. Tontin kerrostumat ovat alueen kunnallistekisistä kaivannoista huolimatta oletettavasti hyvin säilyneitä ja osin säilyneitä myös talojen alla.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100230001	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0023	0001

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Kristiinankatu 12-14		1

Rakennukset	Rakennusvuosi	
1-kerroksinen rapattu tiilirakennus ja puinen varastorakennus	n. 1850 ja 1949	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi ja luonnonkivi/betoni	☐
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Tontin alue on ollut vuoden 1649 asemakaavasuunnitelmasta saakka kortteli- ja tonttialueena. Piha-alue on nykyisin nurmella. Tontin kerrostumat ovat oletettavasti kauttaaltaan hyvin säilyneitä.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100230002	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0023	0002

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Katariinantori 6	125373:13	1

Rakennukset	Rakennusvuosi	
Kaksi 1-kerroksista hirsirakennusta	1870-1880	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi	☐
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Tontin alue on ollut vuoden 1649 asemakaavasuunnitelmasta saakka kortteli- ja tonttialueena. Tontin kerrostumat ovat oletettavasti kauttaaltaan hyvin säilyneitä.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100230003	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0023	0003

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Katariinantori 8		1

Rakennukset	Rakennusvuosi	
Katariinantoorin puolella 1-kerroksinen puinen asuinrakennus, pohjois- ja länsireunoilla puiset talousrakennukset ja tontin itäreunalla tiilirakenteinen kellari	n. 1850-luku ja 1980-luku	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi	☐
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Tontin alue on ollut tontti- ja korttelialueena vuoden 1649 asemakaavasuunnitelmasta saakka. Tosin 1600-luvun asemakaavasuunnitelmassa nykyisen tontin eteläosa on sijainnut silloisella torialueella. Alueen kerrostumat ovat oletettavasti hyvin säilyneitä kunnallisteknisistä kaivannoista huolimatta. Kerrostumat ovat oletettavasti osin säilyneitä myös rakennusten alla.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100240001	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0024	0001

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Kristiinankatu 20	125373:20-21; 125373:	1

Rakennukset	Rakennusvuosi	
Urheilutalo, keskellä osin puu- ja osin tiilirakenteinen rakennus, jonka pohjois-, länsi- ja eteläreunoille on rakennettu betonireurutaiset lisäosat	1880-luku, 1949	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi/tiili/betoni	☐
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Tontin alue on ollut rakennettua aluetta jo 1600-luvulta saakka. Tontin kerrostumat ovat oletettavasti ainakin osin säilyneitä rakennuksen alla ja hyvin säilyneitä Kristiinankadun puoleisella nurmialueella.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100250001	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0025	0001

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Kehruuhuoneenkuja 2		1

Rakennukset	Rakennusvuosi	
1-kerroksinen rapattu tiilirakennus	1780-luku	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi	☐
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus

Tontin alue on vuoden 1649 asemakaavasuunnitelmassa torialuetta. 1600-luvun Lappeenrannasta ei kuitenkaan ole olemassa karttaa, josta selviäisi, kuinka suunnitelma toteutui. On mahdollista että tontin alueella on ollut rakennustoimintaa jo 1600-luvulla, mutta nykyisen tontin alueen rakennuskäyttö alkaa viimeistään 1700-luvulla isonvihan jälkeen. Tontti on osin hiekalla ja osin nurmella. Tontin kerrostumat ovat oletettavasti säilyneet, osin myös 1780-luvulla rakennetun rakennuksen alla.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100250002	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0025	0002

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Kehruuhuoneenkuja 6	125373:24-26	1

Rakennukset	Rakennusvuosi	
Kaupunginarkisto, 1-kerroksinen rapattu tiilirakennus	1790-luku	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi	☐
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus

Tontin alue on ollut tonttialueena jo vuoden 1649 asemakaavasuunnitelmasta saakka. Tontti on osin hiekalla ja osin nurmella. Tontin kerrostumat ovat oletettavasti säilyneet, osin myös 1780-luvulla rakennetun rakennuksen alla.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100250003	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0025	0003

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Kehruuhuoneenkuja 8		2

Rakennukset	Rakennusvuosi	
Nuorten kuvataidekoulu, entinen papupaahtimo. 1/2 -kerroksinen rappaamaton tiilirakennus.	1884 (korjaus 2000)	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi	☐
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Tontin alue on ollut tonttialueena vuoden 1649 asemakaavasuunnitelmassa. 1700-luvun kartoissa tontin pohjoisosassa on kuitenkin ollut puolustusvarustuksia. Tontin rakennuskäyttö tonttialueena ennen isoavihaa on kyseenalaista. Tontin kerrostumat ovat mahdollisesti säilyneitä, osin myös rakennuksen alla.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100260004	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0026	0004

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Frisenheiminkuja 5		1

Rakennukset	Rakennusvuosi	
1-kerroksinen puinen asuinrakennus	1880-luku	
	Perusta	Kellari
	luonnonkivi	☐
	Viite	
	Lappeenrannan linnoituksen kehittäminen. Raportti 1999	

Kohdekuvaus
Vuoden 1649 asemakaavasuunnitelmassa tontin alue ei ole ollut tonttina. Isovihan jälkeen 1720-luvulla paikalla on kuitenkin ollut jo tonttimaata ja rakennus. Tontin pihamaa on nurmella. Alueen kerrostumat ovat oletettavasti säilyneitä.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100270001	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0027	0001

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Linnoitusalueen länsiosa, Maaherranpuiston ja Maaherrantorin välissä	125373:39-41	1

Rakennukset	Rakennusvuosi	
	Perusta	Kellari
		☐
	Viite	

Kohdekuvaus
Tontti sijaitsee linnoituksen länsirinteessä rannasta markkinapaikalta linnoituksen laelle vieneiden portaiden eteläpuolella. Alueella on sijainnut maaherran residenssi. Alue on ollut nurmella olevana puistona vuodesta 1972, jolloin paikalla sijainnut purakennus paloi. Alueen kerrostumat ovat oletettavasti pääosin hyvin säilyneitä.

■	Kiinteistötunnus	Kunta		
	40500100280001	LAPPEENRANTA (Villmanstrand)		
	Kuntanumero	Kaupunginosa	Kortteli	Tontti
	405	001	0028	0001

Katuosoite	Valokuvat MV:RHOA	Arkeologinen mielenkiinto
Linnoitusalueen luoteisosa		1

Rakennukset	Rakennusvuosi	
	Perusta	Kellari
		☐
	Viite	

Kohdekuvaus
Tontti sijaitsee linnoituksen länsipuolen rinteeseen ja rannan välisellä alueella, jolla on sijainnut Lappeenrannan kaupunkia vanhempi markkinapaikka, josta ensimmäinen maininta on vuodelta 1542. Alueella on ollut viipurilaisten kauppiaitten kiinteää rakennuskantaa jo 1600-luvun alkupuolella. Alueen kerrostumien säilyneisyys on epävarmaa, sillä alueella on sijainnut mm. junarata. Kesän 2003 aikana alueen 1700-luvun linnoituslaitteiden restauroinnin yhteydessä alueella tehtiin myös arkeologisia tutkimuksia, joiden menetelmistä tai tuloksista minulla ei ole tätä kirjoittaessani mitään tietoa. On mahdollista, että kyseessä olevan alueen kerrostumat ovat jo tuhoutuneet, tai sitten ne ovat yhä säilyneinä.

Lappeenranta - Villmanstrand
Kaupunkiarkeologinen inventointi

Teemu Mökkönen 2003

Mustavalkonegatiiviluettelo

MV:RHOA 125373: 1-48

Kaikki kuvat ottanut T.Mökkönen 12.-15.5. 2003

Liite 9 1/2

MV/RHOA	KOHDE	SUUNTA	PVM
125373:			
1	Restauroiden aluksi esiin kaivetun linnoituksen länsireunan vallitusten viereinen profiili, jossa näkyy markkinapaikan alueen paksut täytemaakerrokset.		12.5.2003
2	Vuoden 2002 restaurointitöissä paljastuneita puurakennetia linnoituksen länsiosassa Haminan portin kohdalla.	Kohti NE	12.5.2003
3	Restauroiden aluksi esiin kaivettua länsirannan vallitusta Haminan portin kohdalla.	Kohti NW	12.5.2003
4	Panoraama. Linnoituksen länsiosan rannan restaurointitöitä varten esillekaivettua vallia Haminan portin kohdalla. Keskellä markkinapaikan alue ja oikealla linnoituksen länsireunan vallit.	Kohti N-NE	12.5.2003
5	ks.ed		
6	ks.ed		
7	Panoraama. Ratsuväkimuseon tontti (1-22-1).	Kohti N-E	13.5.2003
8	ks.ed		
9	ks.ed		
10	Panoraama. Nykyisen tontin 1-22-2 paikalla sijaitseva Lappeen kirkko kirkkomaineen 1500-luvulta vuoteen 1790. Kirkko on sijainnut kuvassa keskellä olevien varastorakennusten paikalla. Vasemmalla ratsuväkimuseo. Kuvattu Kristiinankadun yli.	Kohti SW- NW	13.5.2003
11	ks.ed		
12	ks.ed		
13	Yleiskuva linnoituksen länsireunan vallin päältä tontin 1-23-2 kohdalla.	Kohti N	13.5.2003
14	Panoraama. Katariinantorin alue kuvattuna Kristiinankadun yli Kristiinankadun ja Vesiportinkadun risteyksestä.	Kohti SW- W	13.5.2003
15	ks.ed		
16	ks.ed		
17	Panoraama. Kristiinankadun länsireunaa Friisenheiminkujan ja Katariinantorin välillä. Kuvassa etualla oleva on jätetty vuoden 1997 kaavamutoksen ulkopuolelle eikä sillä ole rekisterinumeroa. Oikealla Kristiinankatu.	Kohti W-N	13.5.2003
18	ks.ed		
19	ks.ed		
20	Panoraama. Vuoden 1997 asemakaavamutoksen ulkopuolinen alue Friisenheiminkujan ja tontin 1-24-1 välissä. Kuvattu Kristiinankadun yli.	Kohti W- NW	13.5.2003
21	ks.ed		
22	Panoraama. Linnoituksen laen pohjoisosa. Vasemmalla tontti 1-24-1, keskellä asemakaavan ulkopuolelle jätetty alue ja oikealla takana Savonlinnan portin puisto. Kuvattu Kristiinankadun yli.	Kohti NW- N	13.5.2003
23	ks.ed		

MV/RHOA	KOHDE	Liite 9 SUUNTA	2/2 PVM
125373:			
24	Panoraama. Kehruuhuoneen puisto. Vasemmalla linnoituksen laen vallien länsireunaa ja oikealla Lappeenrannan kaupungin arkisto (1-25-2).	Kohti N-NE	13.5.2003
25	ks.ed		
26	ks.ed		
27	Panoraama. Ruutikellarin puisto ja vasemmalla kulkevan Kristiinankadun reunan tontin 1-14-1 alue kuvattuna Radiotalon kulmalta. Oikealle vie Lenterinkuja. Takana vasemmalla maakuntamuseon näyttelytila.	Kohti N-NE	13.5.2003
28	ks.ed		
29	ks.ed		
30	Panoraama. Korttelin 15 itäpuolella oleva asemakaavan ulkopuolelle jätetty alue. Vasemmalla Vesiportinkuja ja takana häämöttää Radiotalo. Kuvattu Vesiportilta.	Kohti W-N	13.5.2003
31	ks.ed		
32	ks.ed		
33	anoraama. Linnoitusalueen eteläpään tontit 1-19-1 (keskellä) ja 1-19-2 (oikealla) kuvattuna Viipurin portin vallitukselta Upseeripuiston yli.	Kohti NW-N	14.5.2003
34	ks.ed		
35	ks.ed		
36	Panoraama. Linnoituksen laen itäreunaa tonttien 1-19-3 (etualalla), 1-19-4 ja 1-19-5 kohdalla.	Kohti NW-N	14.5.2003
37	ks.ed		
38	ks.ed		
39	Panoraama. Linnoituksen länsirinteessä Maaherran puiston ja tontin 1-27-1 paikalla on sijainnut aikoinaan maaherran residenssi. Oikealla Haminan portin. käytävän kiveystä.	Kohti S-SW	14.5.2003
40	ks.ed		
41	ks.ed		
	Panoraama. Yleiskuva linnoituksen länsirinteen alueesta, jolla on sijainnut kaupunkia edeltänyt markkinapaikka ja markkinakylä. Taustalla on käynnissä linnoituksen länsirannan puolustuslaitteiden restaurointityöt. Kuva on otettu jotakuinkin tontin 1-28-1 kohdalta.	Kohti W-NW	15.5.2003
42			
43	ks.ed		
	Panoraama. Yleiskuva linnoituksen länsirinteen alueesta, jolla on sijainnut kaupunkia edeltänyt markkinapaikka ja markkinakylä. Taustalla on käynnissä linnoituksen länsirannan puolustuslaitteiden restaurointityöt.	Kohti W-NW	15.5.2003
44			
45	ks.ed		
46	ks.ed		

Lappeenranta – Villmanstrand
Kaupunkiarkeologinen inventointi 2003

Liite 10 (1/5)

Kuvataulut

Mustavalkonegatiivit: MV:RHOA 125373: 7-46

Kuvannut T. Mökkönen 13.-14.5. 2003

MV:RHOA 125373: 7-9. Ratsuväkimuseon tontti (1-22-1). Kohti N-E.

MV:RHOA 125373: 10-12. Nykyisen tontin 1-22-2 paikalla sijaitsi Lappeen kirkko kirkkomaineen 1500-luvulta vuoteen 1790. Kirkko on sijainnut kuvassa keskellä olevien varistorakennusten paikalla. Vasemmalla ratsuväkimuseo. Kuvattu Kristiinankadun yli Kohti SW-NW.

MV:RHOA : 125373: 13. Yleiskuva linnoituksen länsireunan vallin päältä tontin 1-23-2 kohdalta. Kohti N.

MV:RHOA 125373: 14-16. Katariinantorin alue kuvattuna Kristiinankadun yli Kristiinankadun ja Vesiportinkadun risteyksestä. Kohti SW-W.

MV:RHOA 125373: 17-19. Kristiinankadun länsireunaa Friisenheiminkujan ja Katariinantorin välillä. Kuvassa etualla oleva on jätetty vuoden 1997 kaavamuutoksen ulkopuolelle eikä sillä ole rekisterinumeroa. Oikealla Kristiinankatu. Kohti W-N.

MV:RHOA 125373: 20-21. Vuoden 1997 asemakaavamuutoksen ulkopuolinen alue Friisenheiminkujan ja tontin 1-24-1 välissä. Kuvattu Kristiinankadun yli. Kohti W-NW.

MV:RHOA 125373: 22-23. Linnoituksen laen pohjoisosa. Vasemmalla tontti 1-24-1, keskellä asemakaavan ulkopuolelle jätetty alue ja oikealla takana Savonlinnan portin puisto. Kuvattu Kristiinankadun yli. Kohti NW-N.

MV:RHOA 125373: 24-26. Kehruuhuoneen puisto. Vasemmalla linnoituksen laen vallien länsireunaa ja oikealla Lappeenrannan kaupungin arkisto (1-25-2). Kohti N-NE.

MV:RHOA 125373: 27-29. Ruutikellarin puisto ja vasemmalla kulkevan Kristiinankadun reunan tontin 1-14-1 alue kuvattuna Radiotalon kulmalta. Oikealle vie Lenterinkuja. Takana vasemmalla maakuntamuseon näyttelytila. Kohti N-NE.

MV:RHOA 125373: 30-32. Korttelin 15 itäpuolella oleva asemakaavan ulkopuolelle jätetty alue. Vasemmalla Vesiportinkuja ja takana hämöttää Radiotalo. Kuvattu Vesiportilta. Kohti W-N.

MV:RHOA 125373: 33-35. Linnoitusalueen eteläpään tontit 1-19-1 (keskellä) ja 1-19-2 (oikealla) kuvattuna Viipurin portin vallitukselta Upseeripuiston yli. Kohti NW-N.

MV:RHOA 125373:36-38. Linnoituksen laen itäreunaa tonttien 1-19-3 (etualalla), 1-19-4 ja 1-19-5 kohdalla. Kohti NW-N.

MV:RHOA 125373: 39-41. Linnoituksen länsirinteessä Maaherran puiston ja tontin 1-27-1 paikalla on sijainnut aikoinaan maaherran residenssi. Oikealla Haminan portin. käytävän kiveystä. Kohti S-SW.

MV:RHOA 125373: 42-43. Yleiskuva linnoituksen länsirinteen alueesta, jolla on sijainnut kaupunkia edeltänyt markkinapaikka ja markkinakylä. Taustalla on käynnissä linnoituksen länsirannan puolustuslaitteiden restaurointityöt. Kuva on otettu jotakuinkin tontin 1-28-1 kohdalta. Kohti W-NW.

MV:RHOA 125373: 44-46. Yleiskuva linnoituksen länsirinteen alueesta, jolla on sijainnut kaupunkia edeltänyt markkinapaikka ja markkinakylä. Taustalla on käynnissä linnoituksen länsirannan puolustuslaitteiden restaurointityöt. Kohti W-NW.